

Bestuursrapportage II-2021

Provincie Noord-Brabant

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	3
Leeswijzer	4
Programma 1 Bestuur en veiligheid.....	5
Programma 2 Ruimte en wonen	10
Programma 3 Water en bodem.....	16
Programma 4 Natuur en milieu.....	26
Programma 5 Economie, Kennis en Talentontwikkeling	39
Programma 6 Energie	46
Programma 7 Landbouw en voedsel	52
Programma 8 Basisinfrastructuur mobiliteit	57
Programma 9 Mobiliteitsontwikkeling.....	65
Programma 10 Vrijetijd, Cultuur, Sport en Erfgoed.....	74
Algemeen financieel beleid	81
Bedrijfsvoering	86

Leeswijzer

Leeswijzer

Voor u ligt de tweede bestuursrapportage van 2021. Deze rapportage is opgezet als een afwijkingenrapportage. In deze bestuursrapportage rapporteren wij middels een stoplichtenmodel over de voortgang van de uitvoering van doelstellingen en prestaties in de eerste helft van 2021 en lichten we afwijkingen nader toe. In de programma's zijn de doelen, prestaties en middelen van de provincie opgenomen:

- Wat willen we bereiken? Dit zijn de doelstellingen die de provincie op lange termijn wil bereiken en, onze koers 2030. Doelstellingen worden uitgedrukt in outcome indicatoren
- Wat gaan we daarvoor doen? Dit zijn prestaties en concrete acties die de provincie op korte termijn onderneemt om onze doelstellingen te realiseren. Prestaties zijn uitgedrukt in output indicatoren
- Financieel overzicht. Dit is het overzicht met verloop van de begroting t/m wijzigingen n.a.v. deze bestuursrapportage
- Specificatie besluitvorming. Dit is het overzicht van alle financiële wijzigingen die in deze bestuursrapportage worden voorgelegd.

Programma 1 Bestuur en veiligheid

Algemene voortgang van het programma

De uitvoering van het programma Bestuur en Veiligheid ligt op koers.

In PS is informeel en oordeelsvormend gesproken over de referendumverordening. Aan de hand van deze gesprekken hebben wij een conceptreferendumverordening opgesteld. Gelet op de actuele politieke ontwikkelingen hebben wij uw Staten gevraagd of, en zo ja wanneer u de conceptreferendumverordening wenst te bespreken. Ook is met de Staten in de breedte gesproken over het participatiebeleid en de manier waarop we invulling geven aan de wens om het draagvlak onder het provinciaal beleid te versterken. Nieuwe instrumenten zoals het uitdaagrecht en de aanpak rondom kinderen en democratie maken hier onderdeel van uit.

We begeleiden dit jaar de herindelingen in het Land van Cuijk en Maashorst met het oog op een fusie per 1 januari 2022. Bijzonderheid is dat de raad van Grave op 23 maart jl. heeft besloten alsnog aan te willen sluiten bij het lopende herindelingsproces in het Land van Cuijk. Omdat de herindelingswet al in behandeling is bij de Eerste Kamer heeft de minister van BZK een zogeheten novelle bij de beide Kamers ingediend. Beide herindelingswetten staan geagendeerd voor behandeling in de Eerste Kamer op 6 juli 2021.

Gezamenlijk met de Vereniging Brabantse Gemeenten (VBG) hebben we een samenwerkingsagenda VBG-PNB vastgesteld. Aan de uitvoering van deze agenda wordt nu handen en voeten gegeven door het vormen van ambtelijke en bestuurlijke koppels tussen VBG en de provincie.

Gevolgen corona

De corona crisis leidt ook in 2021 tot beperkingen in het organiseren van fysieke bijeenkomsten. Binnen de mogelijkheden en rekening houdend met de maatregelen doen we ons best om de betreffende activiteiten uit te voeren. De coronamaatregelen hebben impact gehad op de uitrol van de plannen voor Kinderen en Democratie. Nu er eindelijk licht gloort aan het eind van de coronatunnel, gaan we de activiteiten oppakken, zoals ook toegelicht in de statenmededeling over de [Voortgang Kinderen en Democratie](#).

In tegenstelling tot hetgeen eerder werd vermeld wordt in de loop van 2021 minder extra coronagerelateerde inzet van SSiB verwacht in natuurgebieden, vanwege afschaling van maatregelen.

Wat willen we bereiken?

Bevorderen van bestuurlijke en maatschappelijke weerbaarheid en integriteit

- In opdracht van de provincie Noord-Brabant wordt door Avans Hogeschool een zogenaamde Bibob-APK uitgevoerd. Onder meer om te zien in welke mate er bekendheid is met het Bibob-instrumentarium en hoe het wordt toegepast. Verder geeft de provincie financiële ondersteuning aan een onderzoek naar het totaal geschatte volume aan synthetische drugsafvalstoffen dat via het riool wordt geloosd en de impact daarvan op het milieu. Daarnaast nemen wij deel aan de tweede fase van de landelijke actieagenda Vakantieparken. Over het vervolg van de eigen aanpak vitale vakantieparken, zoals de pilotfase met zes gemeenten, wordt nu nagedacht.

Wat gaan we daarvoor doen?

Aantal provinciale collega's dat de cursus 'Vergroting weerbaarheid' gevolgd heeft

Indicator	2021	2022
Aantal provinciale collega's die de cursus 'Vergroting weerbaarheid' hebben gevolgd	100	100

Gemeenten waarmee gesprekken zijn gevoerd om fitheid tegen ondermijning te stimuleren

Indicator	2021	2022	2023
Gemeenten waarmee gesprekken zijn gevoerd ter stimulering fitheid tegen ondermijning	15	15	15

Wat willen we bereiken?

Een toekomstbestendig openbaar bestuur

- Het voornemen is om in 2021 bij geplande beleidsvormingsprocessen tenminste drie experimenten uit met verschillende vormen van participatie uit te voeren. Inmiddels is het eerste experiment afgerond, namelijk de internetconsultaties over de RES'en. Ook loopt er een dialoogtraject rondom het RWP, waarbij uw Staten zijn betrokken. Voor het nieuwe beleidskader Levendig Brabant wordt een participatietraject ontwikkeld waarin o.a. wordt geëxperimenteerd met verschillende participatievormen, net zoals bij het nieuwe beleidskader Natuur. Zowel bij Levendig Brabant als bij Natuur is gebruik gemaakt van het Brabants Participatiekompas bij het vormgeven van het participatietraject.

Wat gaan we daarvoor doen?

Burgers zijn meer betrokken bij beleidsontwikkeling en -uitvoering

Indicator: In 2021 voeren we bij geplande beleidsvormingsprocessen tenminste drie experimenten uit met verschillende vormen van participatie.

Opkomst verkiezingen in Noord-Brabant

Verplichte indicator: De opkomstcijfers in Noord-Brabant van verkiezingen voor de Tweede Kamer, Provinciale Staten en gemeenteraden, weergegeven in % kiezers/stemgerechtigden

- De opkomst bij de Tweede Kamer verkiezingen 17 maart 2021 in Noord-Brabant bedroeg 77,73%.

Organiseren bestuurlijke samenwerking

In 2021 organiseren we tenminste acht ontwikkeldagen samen met de regio

Wat willen we bereiken?

Gemeenten, waterschappen en Gemeenschappelijke Regelingen voeren hun wettelijke taken conform de wet uit

In IPO verband wordt een overleg georganiseerd met BZK als stelselverantwoordelijke voor IBT m.b.t. de provinciale rol en condities voor het nieuwe toezichtgebied Wet digitale overheid (Wdo). We hebben ons aangemeld om aan dit overleg deel te nemen. De aanbevelingen die over IBT gaan en voortvloeien uit de rapporten 'Lappendeken (toezicht op het Erfgoed)' en 'Om de Leefomgeving' worden ook bij dit gesprek betrokken. Tevens is zeer recent een interprovinciale werkgroep gestart met het geven van vorm en inhoud aan de andere aanbevelingen uit het rapport Lappendeken.

Wat gaan we daarvoor doen?

Gemeenten, waterschappen, GR-en voeren hun wettelijke taken conform de wet uit

Indicatoren:

- Aantal toezichtontvangers dat door ons op een of meer toezichtgebieden wordt beoordeeld (104)
- Aantal toezichtontvangers waarmee minstens één voortgangsgesprek gevoerd is (65)
- Aantal georganiseerde regiobijeenkomsten (4)
- Aantal uitgevoerde thema-onderzoeken (2)

Verplichte indicator: Aantal gemeenten onder preventief financieel toezicht (0)

Op dit moment staat er één gemeente onder preventief financieel toezicht (indicator = 0).

Ontwikkelingen en onzekerheden

De afrekening van de projecten uit de bestuursovereenkomst met o.a. Steenberg en Suikerunie over de Agrofood cluster uit 2010 strekken zich over een termijn t/m 2025. Het is nog niet helder hoe en wanneer uitvoering zal worden gegeven aan de overeenkomsten in het kader van ontwikkeling AFC. Als gevolg van deze onzekerheid volgen mogelijk nog financiële mutaties in 2021.

De mutatie van de voorziening APPA (Algemene Pensioenwet Politieke Ambtsdragers) kan pas aan het einde van het jaar worden bepaald, waarbij ontwikkelingen van o.a. rekenrente en overlevingskansen meegenomen dienen te worden in de bepaling van de definitieve mutatie. Afhankelijk van de ontwikkeling van deze factoren kan er sprake zijn van een dotatie aan of vrijval uit de voorziening.

De provincie voert het secretariaat van Brabantstad. Samen met de partners worden afspraken gemaakt over gezamenlijke projecten. Afhankelijk van externe ontwikkelingen leidt dit mogelijk tot bijstelling van de raming.

Financieel overzicht

Bedragen x € 1.000	Begroting t/m wijz. 2	Wijziging 3	begroting t/m wijz. 3
Lasten	23.251	776	24.027
Baten	152	-150	2
saldo baten en lasten	-23.099	-926	-24.025

Specificatie besluitvorming

Specificatie besluitvorming programma 01 Bestuur en veiligheid

Voorstellen

Onderwerp	Toelichting	L/B	bijstelling 2021	bijstelling 2022	bijstelling 2023	bijstelling 2024	bijstelling 2025	bijstelling structureel
Actualisering wachtgeld en oud GS-leden	Actualisatie van het budget 2021 voor de wachtgeld en pensioenlasten oud GS-leden naar aanleiding van het afscheid enkele (oud) GS-leden. Dit leidt tot een verhoging van het bestaande budget, waarvoor een beroep wordt gedaan op de knelpuntenbuffer.	L	585.000	0	0	0	0	0
Totaal lasten voorstellen programma 01			585.000	0	0	0	0	0
Totaal baten voorstellen programma 01			0	0	0	0	0	0

Eerdere besluitvorming

Onderwerp	Toelichting	L/B	bijstelling 2021	bijstelling 2022	bijstelling 2023	bijstelling 2024	bijstelling 2025	bijstelling structureel
Majeure projecten West-Brabant	Betreft raming van de in 2022 voorziene bijdrage aan gemeente Halderberge voor bovenwijkse voorzieningen en geluidsmaatregelen N268 o.b.v. overeenkomst ontwikkeling agrofoodcluster Dinteloord.	L	-	1.100.000	-	-	-	-
Vorbereidingskrediet Gezondheid overboeken naar programma 01 Bestuur en Veiligheid	Op basis van addendum op BA wordt budget Gezondheid overgebracht van programma 04. Milieu naar 01 Bestuur	L	341.000	100.000	100.000	-	-	-
Totaal lasten eerdere besluitvorming programma 01			341.000	1.200.000	100.000	0	0	0
Totaal baten eerdere besluitvorming programma 01			0	0	0	0	0	0

Administratief technische bijstellingen

Onderwerp	Toelichting	L/B	bijstelling 2021	bijstelling 2022	bijstelling 2023	bijstelling 2024	bijstelling 2025	bijstelling structureel
Meicirculaire provinciefonds 2021	Verwerking van de decentralisatie uitkering conform de meicirculaire 2021	L	0	380.455	380.455	380.455	0	0
Bijstelling Opruimen drugsafval	Vanaf 2021 wordt de Rijksbijdrage voor de subsidieregeling via het Provinciefonds ontvangen. Hierdoor is het niet langer nodig om de inkomsten voor de bijdrage in de subsidieregeling in het programma te ramen.	L	-150.000	0	0	0	0	0
		B	-150.000	0	0	0	0	0

Indexatie	Verwerking van de effecten van indexatie in de begroting 2022 t/m 2026	L	0	149.633	149.633	149.633	149.633	149.633
Totaal lasten administratief technische bijstellingen programma 01			-150.000	530.088	530.088	530.088	149.633	149.633
Totaal baten administratief technische bijstellingen programma 01			-150.000	0	0	0	0	0
Totaal lasten bijstellingen programma 01			776.000	1.730.088	630.088	530.088	149.633	149.633
Totaal baten bijstellingen programma 01			-150.000	0	0	0	0	0

Programma 2 Ruimte en wonen

Algemene voortgang van het programma

De uitvoering van het programma ligt op koers. Dat geldt zowel voor het behalen van de doelstellingen van het programma als voor het realiseren van de beoogde prestaties. Alleen de prestatie “Implementeren van de Omgevingswet” leidt tot vertraging; de inwerkingtreding van de nieuwe Omgevingswet is uitgesteld tot 1 juli 2022. De vertraging heeft te maken met de onzekerheid over de tijdige oplevering van het Digitaal Stelsel Omgevingswet. De onderdelen die de provincie moet regelen, zijn op orde.

We werken continu aan de kwaliteit van de Brabantse leefomgeving. De concept omgevingsverordening heeft voor de zomer ter inzage gelegen. De zienswijzen worden verwerkt en in het najaar volgt de vaststelling procedure richting PS. Voor het ontwikkelen van het Beleidskader Leefomgeving is een startnotitie opgesteld die in het najaar het besluitvormingstraject ingaat. Doel is hiermee de ambities uit de omgevingsvisie zoals omgevingskwaliteit verder vorm te geven. We werken ook via planbegeleiding aan omgevingskwaliteit. In de eerste helft van 2021 is een enorm aantal gemeentelijke ruimtelijke plannen in behandeling genomen, ondanks corona. Het leeuwendeel van deze plannen zijn snel en in goede samenwerking afgehandeld.

De door corona uitgestelde Landschapstriënnale (met Van Gogh Nationaal Park als gastregio) heeft veel mooie dialogen opgeleverd die een basis vormen voor de doorontwikkeling van het Van Gogh Nationaal Park zie: landschapstriennale.com

De Voortgangsrapportage 2020/2021 van de Brabantse Agenda Wonen is opgesteld met daarin alle actuele ontwikkelingen rondom bevolking, woningbouw en planaanbod in Brabant, zie ook [website](#). Omdat bevolkingsontwikkelingen voor alle beleidsterreinen van groot belang zijn en om de (basis)kennis over de (sterk) veranderende ‘demografie van Brabant’ te vergroten, is de webpublicatie ‘20 jaar in 20 beelden. 2000-2020 - twee decennia demografische ontwikkelingen in Noord-Brabant’ samengesteld, zie [website](#). Gelet op de demografische ontwikkelingen, de nog altijd flinke groei van het aantal huishoudens en om het bestaande woningtekort in Brabant (ca. 30.000 woningen) terug te dringen, zullen er tot 2030 jaarlijks gemiddeld circa 12.000 woningen (netto) aan de voorraad moeten worden toegevoegd. Om de woningbouw te versnellen wordt momenteel met Rijks- en provinciale middelen de ‘Flexpool Versnelling Woningbouw’ opgezet. De regeling zal in het najaar van start gaan. Daarnaast zijn vanuit de subsidieregeling Flexwonen Brabant de eerste projectaanvragen gehonoreerd.

De Brabantse Stijlprijs is eveneens gestart: we zijn ‘Op reis met de Stijlprijs’. Via een route door Brabant in 13 etappes krijgt elke inzending via onze sociale media-kanalen de aandacht die het verdient. Want elk voorbeeldproject is waardevol voor de Brabantse woningbouwopgave en het Actieprogramma ‘Nieuwe Woonvormen en Zelfbouw’. Met deze reis langs de 30 inzendingen van de Stijlprijs leveren we een bijdrage aan het agenderen van vernieuwende woonvormen in Brabant.

Er zijn mooie stappen gezet in de binnenstedelijke transformaties door de ondertekening van intentieovereenkomsten met Meijerijstad, Uden en Roosendaal en van de samenwerkingsagenda met Breda. Ook buitenstedelijk zijn stappen geboekt in de proeftuinen Elsendorp, Zundert en Goirle. We maken regionaal afspraken over wonen en werklocaties. Het vraaggestuurd ontwikkelen van bedrijventerreinen begint steeds beter vorm te krijgen. Ook de campussen ontwikkelen zich verder, bijvoorbeeld op het Pivot Park in Oss (afspraken over extra investeringen) en op de Automotive Campus in Helmond (privatisering).

Het programma Aanpak Stikstof is voortvarend opgepakt en ligt op schema. We zijn doorgegaan met de inzet in de drie pijlers (de tandwielen) die onlosmakelijk met elkaar zijn verbonden: Versnelling van natuurherstel, verlaging stikstofdepositie en het mogelijk maken van gewenste maatschappelijke economische ontwikkelingen. Diverse maatregelen dragen bij aan het op stoom brengen van de drie tandwielen: [De gebiedsgerichte aanpak groene en blauwe opgaven](#) is volop in uitvoering, er zijn 29

aanmeldingen voor de eerste tranche van de gelanceerde opkoopregeling piekbelasters en de eerste transacties met de provinciale stikstofruimte naderen hun afronding.

Impact Corona

Zoals aangegeven bij de 1ste BURAP zijn in 2021 de gevolgen van corona voor de uitvoering van het programma beperkt. Het aanbod van gemeentelijke plannen die voor planbegeleiding worden voorgelegd en van een provinciaal advies worden voorzien, was ondanks Corona groot, maar zien we nu stabiliseren. Ook de afhandeling van deze plannen is onverminderd snel en in goede samenwerking waardoor ook voor deze periode van overschrijding van termijnen geen sprake is. De uitwerking van de bestuursopdracht 'Terugdringen woningtekort en leegstand en participeren in transformaties' heeft een impuls gekregen door de opname van de transformatie opgaven in de corona investeringsagenda.

Wat willen we bereiken?

Verbeteren van omgevingskwaliteit en realiseren van gebiedstransformaties

Wat gaan we daarvoor doen?

Aanpak leegstand en transformatie

Begeleiden en beoordelen van initiatieven met ruimtelijke impact

Implementeren van de Omgevingswet

- Inmiddels is de implementatie van de nieuwe Omgevingswet uitgesteld tot 1 juli 2022. Provincies en ketenpartners (gemeenten en waterschappen) willen een tijdsgevoerde oplevering van het DSO om de werkprocessen in te regelen en daarmee ervaring op te doen (zodat het DSO werkt als de wet medio 2020 wordt ingevoerd). De consequenties van het uitstel tot 1 juli 2022 worden in beeld gebracht.

Uitvoeren ontwikkelaanpak stikstof

In de op 15 december 2020 vastgestelde Brabantse Ontwikkelaanpak Stikstof (BOS) is een aantal maatregelen benoemd die moeten bijdragen aan de realisering van de beoogde doelen. De verwachting is dat we de benoemde maatregelen kunnen realiseren in 2021.

Indicatoren:

- Aantal gestarte aankoopprocedures piekbelasters in 2021: van 2 naar 22 (2022 t/m 2024: 54)
- Aantal ondersteunde transacties in 2021 (via inzet van het Ondersteuningsloket stikstof): 10
- Ontwikkeling monitor basisinformatie voortgang BOS gereed in 2021
- Oplevering stikstofanalyses voor de Brabantse stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden in 2021

Wat willen we bereiken?

Realiseren van de woningbouwopgave, vraaggericht en met oog voor zorgvuldig ruimtegebruik.

Wat gaan we daarvoor doen?

Actualiseren Brabantse Agenda Wonen

Actualiseren informatie over de 'Stand van Wonen'

Regionale afspraken over planning en realisatie

Stimuleren van de ontwikkeling van nieuwe woonvormen

Wat willen we bereiken?

Realiseren van vitale en toekomstbestendige werklocaties

Wat gaan we daarvoor doen?

Kennisontwikkeling en informatievoorziening

Regionale afstemming en programmering

Verduurzamen van werklocaties en campusontwikkelingen

Ontwikkelingen en onzekerheden

De raming van de exacte uitgaven voor Werklocaties is onzeker aangezien veel projecten in samenwerking met partners worden uitgevoerd. Tevens is niet voor alle projecten die in voorbereiding zijn op dit moment helder wat de exacte begrotingstechnische verwerking zal zijn.

Financieel overzicht

<i>Bedragen x € 1.000</i>	Begroting t/m wijz. 2	Wijziging 3	begroting t/m wijz. 3
Lasten	35.104	-7.426	27.678
Baten	4.025	60	4.085
saldo baten en lasten	-31.079	5.973	-23.593

Specificatie besluitvorming

Specificatie besluitvorming programma 02 Ruimte en wonen

Eerdere besluitvorming

Onderwerp	Toelichting	L/B	bijstelling 2021	bijstelling 2022	bijstelling 2023	bijstelling 2024	bijstelling 2025	bijstelling structureel
Toekomstbestendige bedrijfsvoering	Verwerking van de omzetting van een gedeelte van budget voor Toekomstbestendige organisatie naar capaciteit voor de uitvoering van de projecten. Het gaat hierbij om 10,5 fte per jaar voor 2021 tot en met 2023. Tevens vindt hierbij de verwerking plaats voor de projecten die worden uitgevoerd voor toekomstbestendige organisatie vanuit de reserveontwikkeling bedrijfsvoering. De stand van zaken van de ontwikkeling naar een toekomstbestendige organisatie is nader toegelicht in de betreffende statenmededeling (4911724). Onderdeel hiervan is aanvullende capaciteit voor een dashboard en monitoring specifiek voor Stikstof, die wordt gedekt vanuit de beschikbare middelen voor de Brabantse Ontwikkelaanpak Stikstof.	L	-44.800	0	0	0	0	0
Totaal lasten eerdere besluitvorming programma 02			-44.800	0	0	0	0	0
Totaal baten eerdere besluitvorming programma 02			0	0	0	0	0	0

Herplanning reserves

Onderwerp	Toelichting	L/B	bijstelling 2021	bijstelling 2022	bijstelling 2023	bijstelling 2024	bijstelling 2025	bijstelling structureel
Inzet t.b.v. project Levende Beerze	Betreft inzet voor project Levende Beerze tlv middelen die daartoe gereserveerd zijn in Reserve Levende Beerze.	L	0	300.000	0	0	0	0
Herplanning werklocaties	Aanpassing raming op basis van meest actuele prognoses. De middelen blijven beschikbaar in de reserve werklocaties.	L	-600.000	0	0	0	0	0
Totaal lasten overhevelingen programma 02			-600.000	300.000	0	0	0	0
Totaal baten overhevelingen programma 02			0	0	0	0	0	0

Administratief technische bijstellingen

Onderwerp	Toelichting	L/B	bijstelling 2021	bijstelling 2022	bijstelling 2023	bijstelling 2024	bijstelling 2025	bijstelling structureel
Actualisatie meerjarenraming ontwikkelbedrijf	Betreft aanpassing van de meerjarenraming Ontwikkelbedrijf.	L	471.263	-194.000	406.000	6.000	40.000	0
Inzet Rijksbijdrage t.b.v. Grote Oogst (werklocaties)	Betreft inzet van ontvangen Rijksmiddelen voor Grote Oogstprojecten (werklocaties)	L	60.000	0	0	0	0	0
		B	60.000	0	0	0	0	0
Middelen invoering omgevingswet	Betreft verschuiving van middelen naar 2022 i.v.m. vertraging invoering omgevingswet.	L	-220.000	220.000	0	0	0	0
Gebiedsimpuls Veghel/Keldonk	Het project gebiedsimpuls Veghel/Keldonk wordt in de uitvoering meegenomen bij infraproject N279. Daartoe worden de middelen overgeheveld naar betreffende begrotingspost (N279 Smart Mobility).	L	-700.000	0	0	0	0	0
Herplanning middelen transformatie en leegstand	Betreft bijstelling van de raming ten aanzien van transformatieopgave en terugdringen leegstand op basis van de meest actuele prognoses.	L	-200.000	200.000	0	0	0	0
Herplannen middelen GOL	De realisatie van de Gebiedsopgave Oostelijke Langstraat (GOL) heeft vertraging opgelopen door behandeling van RvS. Daarom is de meerjarige planning geactualiseerd. Het statenvoorstel voor aanvullende middelen is aangehouden tot na de uitspraak van RvS.	L	-6.500.000	-2.000.000	8.500.000			
Indexatie	Verwerking van de effecten van indexatie in de begroting 2022 t/m 2026	L	0	10.541	10.541	10.541	10.541	10.541
Totaal lasten administratief technische bijstellingen programma 02			-6.781.043	-1.463.459	8.916.541	16.541	50.541	10.541
Totaal baten administratief technische bijstellingen programma 02			60.000	0	0	0	0	0
Totaal lasten bijstellingen programma 02			-7.425.843	-1.463.459	8.916.541	16.541	50.541	10.541
Totaal baten bijstellingen programma 02			60.000	0	0	0	0	0

Programma 3 Water en bodem

Algemene voortgang van het programma

De uitvoering van het programma Water en Bodem ligt grotendeels op koers. We zijn voortvarend aan de slag met de in 2020 vastgestelde Visie klimaatadaptatie inclusief de uitwerking van de Bestuursopdracht 'Stoppen van de verdroging met een waterrobuuste inrichting van Brabant'. Het Regionaal Water en Bodem Programma 2022-2027 (RWP) is in april 2021 de inspraak in gegaan als tussenstap naar vaststelling onder de Waterwet eind 2021 door Provinciale Staten.

In voorbereiding op de nieuwe Kader Richtlijn Water (KRW)-planperiode van de waterschappen en de provincie, respectievelijk de waterbeheerplannen (WBP's) en het RWP zijn de uitvoeringsafspraken vastgelegd in een Koepelovereenkomst 2021-2027. Per waterschap wordt deze Koepelovereenkomst uitgewerkt in een ontwerp Maatwerkovereenkomst met daarin een programmering van de wateropgaven per waterschap voor de periode 2022-2027. Naar verwachting worden deze overeenkomsten in het najaar bestuurlijk ondertekend.

Voor hoogwaterbescherming is de planuitwerkingsfase Oeffelt gestart. Bij Meanderende Maas (Ravenstein-Lith) is het werk gegund zodat de realisatie begin 2022 kan starten.

De aanpak van verontreinigingen in grond en grondwater, vanuit de wettelijke taken Wet Bodembescherming, lopen conform planning.

Gevolgen corona

De coronacrisis zorgt voor (beperkte) vertraging op de samenwerkingen zoals de klimaatadaptatiedialogen en het daarop gebaseerde Uitvoeringsprogramma Klimaatadaptatie Zuid-Nederland, enkele STUW-projecten (inrichtingsmaatregelen KRW), Waterpoort en het interactieve proces ten behoeve van het ontwikkelen van strategische beleidskeuzes en een programma Integraal Riviermanagement (IRM), onder trekkerschap van het ministerie IenW en met een regionale regierol van de provincies.

Als de tendens van medio 2021 door blijft zetten verwachten wij voor de rest van 2021 dat de Corona-crisis geen verdere grote impact heeft op onze prestaties. Dit staat wel onder voorbehoud van mogelijk weer stijgende Corona-besmettingen in de herfst 2021, een scenario dat door het RIVM serieus wordt beschouwd.

Wat willen we bereiken?

Klimaatproof Brabant. Realiseren van een klimaatbestendige en waterrobuuste inrichting en bijbehorend gebruik

Indicator:

- **Mate waarin gebieden klimaatbestendig en waterrobuust zijn ingericht (100% in 2050).**

Wat gaan we daarvoor doen?

Bewustwording, samenwerking en verankering 'klimaatbestendig handelen'

Indicator	2021	2022	2023	2024
<i>Voortgang beleidsmatige implementatie</i>				
Definitief uitvoeringsprogramma (2022-2027)	1			
Stresstest provincie			1 (actualisatie)	

Dialogen gemeente

62

Concrete aanpak in projecten en gebieden

Indicator	2021	2022	2023	2024
<i>Voortgang uitvoering</i>				
Aantal provinciaal gefinancierde projecten	30	40	50	*
Aantal grote gebiedsopgaven dat is gestart (cumulatief)*	3	4	5	*

Wat willen we bereiken?

Veilig Water. Blijven zorgen voor veiligheid door de bescherming tegen hoogwater

Indicatoren:

- Het percentage rivierenlandschap waar sprake is van sterke dijken in combinatie met een uitbreiding van de afvoercapaciteit.
- De regionale keringen zijn veilig (100% voldoet aan de norm).

Wat gaan we daarvoor doen?

Indicator	2021	2022	2023	2024
Toezicht op uitvoering verbeterplannen waterschappen				
Km te herstellen regionale keringen waterschap Brabantse Delta (cumulatief)	10,6	15,9	21,4	

Uitvoeren Deltaprogramma Maas

Indicator	2021	2022	2023	2024
<i>Voortgang rivierverruimingsprojecten (MIRT fase)</i>				
* Lob van Gennepe	Verkenning	Planstudie		
* Meanderende Maas	Planstudie	Uitvoering	Planstudie	Uitvoering tot 2026
* Oeffelt	Planstudie	Planstudie	Uitvoering	Uitvoering tot 2028
* Verlengen brug Veerweg Alphen	Uitvoering		Planstudie/	Uitvoering tot 2027
* IRM pilot Hoogwater 's-Hertogenbosch / Crêvecoeur	Onderzoek	Onderzoek	Uitvoering	

Wat willen we bereiken?

Voldoende Water. Zorgen voor voldoende grond- en oppervlaktewater (voorkomen van overlast en tekorten)

Indicatoren:

- **Diep grondwater: Grondwaterstand en stijghoogte in de grondwaterlichamen voldoet aan de norm (uiterlijk 2027 moeten beide grondwaterlichamen voldoen, 1 voldoet momenteel niet).**
- **Ondiep grondwater: Areaal natte natuurparels dat niet langer verdroogd is (uiterlijk 2027 is 36.000 ha NNP niet langer verdroogd).**
- **Het Brabants grondgebied voldoet aan de norm voor regionale wateroverlast (elke 6 jaar worden de inspanningen gekwantificeerd).**

Alle bovenstaande indicatoren vergen een lange termijn aanpak en medewerking van veel partijen. We moeten meer inzet plegen om bovenstaande indicatoren tijdig te halen. Ondanks dat we de streefwaarden 2021 wel halen is de restopgave groot en complex en staat doelbereik Kader Richtlijn Water in 2027 onder druk. Om de doelen te halen vraagt dit inzet van partijen binnen en buiten onze provincie en zelfs buiten de landsgrens waar het gaat om voldoen aan de normen voor het diepe grondwater. Binnen Brabant zijn wij hierover intensief in gesprek (gegaan) met de partners in het Breed Bestuurlijk Grondwateroverleg (BBG) over het afsluiten van een breed gedragen Bestuursconvenant Grondwater en de instelling van een Onafhankelijke Adviescommissie Droogte.

Wat gaan we daarvoor doen?

Verdrogingsaanpak natte natuurparels

Indicator	2021	2022	2023	2024
Hectares binnen natte natuurparel waarin maatregelen zijn getroffen (cumulatief)	374			

Hectares buiten natte natuurparel waar maatregelen zijn getroffen, inclusief bodemverbeteringsmaatregelen (cumulatief)	2.000	5.000	10.000
--	-------	-------	--------

Watersysteem voldoet aan normen voor regionale wateroverlast

Indicator	2021	2022	2023	2024
Hectares gerealiseerde waterberging (cumulatief)	231			

- Het aantal hectares welke via afgegeven beschikkingen gerealiseerd worden is minder dan oorspronkelijk geraamd wegens Corona en beschikbaarheid gronden. Hierop passen we de streefwaarde aan van 412 ha naar 231 ha. Momenteel werken we de nieuwe afspraken met de waterschappen uit via de maatwerkovereenkomsten die in de 2e helft van 2021 worden getekend. De benodigde maatregelen (inclusief de nog te realiseren hectares waterberging) tegen wateroverlast, voortkomend uit de meest recente toetsing van het watersysteem aan de normen voor regionale wateroverlast, worden daarin uitgewerkt. Voor het tegengaan van wateroverlast in het bebouwde gebied komen Rijks- en provinciale middelen beschikbaar vanuit het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie. Vanaf 2022 zullen we met een andere indicator werken, die een beter beeld geeft van de provinciale bijdrage aan de problematiek van wateroverlast en klimaatverandering.

Wat willen we bereiken?

Schoon Water. Herstellen van de kwaliteit van oppervlakte- en grondwater tot tenminste het basisniveau

Indicatoren:

- Alle oppervlaktewaterlichamen in Brabant voldoen aan alle waterkwaliteitseisen conform de Kaderrichtlijn Water in 2027.
- Het grondwater in de drinkwaterbronnen in Brabant blijft van goede kwaliteit.

- De waterkwaliteit voldoet niet overal. Mede doordat het in uitvoering krijgen van oppervlaktewaterprojecten meer tijd vergt dan voorzien. En het effect van maatregelen in grondwaterbeschermingsgebieden door de complexiteit van het bodem- en watersysteem pas met enkele jaren vertraging zichtbaar is.

Wat gaan we daarvoor doen?

Schoon grondwater

Prestaties/maatregelen	Indicator	2021	2022	2023	2024
Uitvoeren maatregelen ihkv 6e Nitraatactie-programma (minder emissies en beter bodembeheer)	% landbouwgrond in 8 grondwaterbeschermingsgebieden dat deelneemt	80%			
	aantal grondwaterbeschermingsgebieden waar aan norm wordt voldaan	8			

Schoon oppervlaktewater

Prestaties/maatregelen	Indicator	2021	2022	2023	2024
Inrichtingsmaatregelen Kaderrichtlijn Water door waterschappen (cumulatief)	Beek- en kreekherstel Vispassages	58 km 72 stuks	114 km 102 stuks		

- Door de complexiteit van de gebiedsprocessen en de moeizame grondverwerving loopt de realisatie achter en zullen de prestaties voor 2021 niet geheel gerealiseerd worden. Tegelijkertijd zijn er wel meer projecten in voorbereiding genomen. Met de waterschappen werken we nu aan een nieuwe set samenwerkingsafspraken, waarin we vastleggen om ons maximaal in te spannen om de doelen van 2027 te halen.

Wat willen we bereiken?

Vitale Bodem. Herstellen van de vitaliteit van de bodem

Indicator: De mate waarin de Brabantse landbouwbodem vitaal is.

- Er is geen sprake meer van verdichting (meer voeding van het grondwater)
- Het gehalte aan organische stof is op voldoende niveau (betere binding meststoffen en water)
- Bodemleven is gevarieerd (betere ziektevering en bodemstructuur)
Streven: 100% van de landbouwbodems in 2050 vitaal, gekoppeld aan klimaatadaptieve inrichting en gebruik.

- De klimaatverandering jaagt het bewustzijn aan van de noodzaak van een meer vitale bodem, die beter water vasthoudt (en zo beter kan omgaan met verdroging) en plasvorming op de velden voorkomt (en zo opbrengstderving beperkt). Een toenemend aantal agrarische ondernemers wil op

vrijwillige basis daarom investeren in een verbetering van de bodemvitaliteit, maar heeft daarbij begeleiding nodig. Via het plan van aanpak BodemUp 2.0, dat in de 2e helft van 2021 gereed wordt gemaakt (i.s.m. met ZLTO, HAS, waterschappen) voor uitvoering in 2022 en verder, worden bodemcoaches ingezet die agrariërs ondersteunen bij duurzaam bodembeheer. Daarnaast zetten we in op een goede monitoring van de maatregelen en hun effecten. BodemUp moet komende jaren leiden tot een forse opschaling van het areaal aan vitale landbouwgronden.

Wat gaan we daarvoor doen?

Met agrarische ondernemers bodemverbeteringsmaatregelen doorvoeren in landbouwgebieden

Zie de indicator bij verdrogingsaanpak Natte Natuurparels.

Organiseren bodemnetwerk Brabant

Indicator	2021	2022	2023	2024
Aantal deelnemers aan bijeenkomsten kennisoverdracht	100	100	100	100

Ontwikkelingen en onzekerheden

- De omvang van de opgaven in het Regionaal Water en Bodemprogramma 2022-2027 (RWP) overstijgt de huidig beschikbare dekking. De opgaven zijn groot en in ontwikkeling zoals gemeld in de Visie Klimaatadaptatie en de Statenmededelingen over het RWP. Hierbij bekijken we momenteel alle opties naar aanvullende dekking en komen we bij de besluitvorming in december met een financieel volledig afgedekt beleidskader.
- Een van de opties in het kader van aanvullende dekking voor de verdrogingsopgave, als onderdeel van het RWP, is een verkenning naar de toepassing van de grondwaterheffing welke we momenteel uitvoeren. In de tweede helft van 2022 starten we met de uitwerking van een Statenvoorstel voor aanpassing van de Verordening Grondwaterheffing.
- We werken de afspraken met de waterschappen, o.a. voor de Kaderrichtlijn Water opgave (planperiode 2016-2021 vormgegeven onder STUW), uit de Koepelovereenkomst Groen-blauwe (ondertekend in maart 2021) en in maatwerkovereenkomsten per waterschap (vaststelling najaar 2021), deze hebben een directe relatie met de Gebiedsgerichte Aanpak Groenblauw welke we momenteel vormgeven. Hierdoor is het uitgavenpatroon in 2021 nog niet volledig in te schatten, en zetten we tegelijkertijd in op het zo veel en snel mogelijk realiseren van de opgave.
- Investerings in Vitale Bodem betreffen boven-wettelijke maatregelen en zijn daarmee niet afdwingbaar. Via actieve communicatie en kennisuitwisseling stimuleren we agrarische ondernemers om op vrijwillige basis deel te nemen. Mede hiertoe geven we het project BodemUp 2.0 vorm. De voorbereiding met de verschillende partners vergt veel tijd en dit geeft onzekerheid in de startdatum (2e helft 2021 of 1e helft 2022).
- Bij hoogwaterbescherming lopen een aantal onderzoeken (Alem, Werkendam, Geertruidenberg-Amertak) die eind 2021 duidelijkheid geven over of er een verkenning gestart gaat worden.

- Vanwege de onzekerheid ten aanzien van het aantal te ontvangen aanvragen voor financiële steun bij de uitvoering van bodemsaneringen via de Rijksbijdrageregeling voor bedrijven (welke de provincie uitvoert), is op dit moment geen accurate inschatting te maken. Daarom zal bij de slotwijziging een bijstelling plaatsvinden.

Financieel overzicht

<i>Bedragen x € 1.000</i>	Begroting t/m wijz. 2	Wijziging 3	begroting t/m wijz. 3
Lasten	32.218	-450	31.768
Baten	4.848	745	5.593
saldo baten en lasten	-27.370	1.195	-26.175

Specificatie besluitvorming

Specificatie besluitvorming programma 03 Water en bodem

Eerdere besluitvorming

Onderwerp	Toelichting	L/B	bijstelling 2021	bijstelling 2022	bijstelling 2023	bijstelling 2024	bijstelling 2025	bijstelling structureel
Capaciteit Regionaal Water en Bodem Programma 2022-2027	Conform de statenmededeling 'Regionaal Water- en Bodem programma 2022-2027' d.d. 6 juli 2021 zetten wij in de periode 2022-2027 jaarlijks €672.000 in ter financiering van de benodigde extra capaciteit voor de regie op de realisatie van het RWP.	L	0	535.500	535.500	535.500	535.500	0
Totaal lasten eerdere besluitvorming programma 03			0	535.500	535.500	535.500	535.500	0
Totaal baten eerdere besluitvorming programma 03			0	0	0	0	0	0

Herplanning reserves

Onderwerp	Toelichting	L/B	bijstelling 2021	bijstelling 2022	bijstelling 2023	bijstelling 2024	bijstelling 2025	bijstelling structureel
POP3 Water	Herplanning POP3-onderdeel Water. In 2021 staan geen nog te verlenen beschikkingen in de planning.	L	-134.928	134.928	0	0	0	0
Reserve PMWP Algemeen	Actualisering van de ramingen van reserve PMWP Algemeen. Met name de hoogte van de subsidieaanvragen in relatie tot de Samenwerkingsovereenkomst tot uitvoering waterdoelen (STUW) zijn in 2021 hoger uitgevallen dan bij Burap 1 voorzien. Daarnaast loopt de openstelling van de subsidieregeling voor Venherstel tot in het laatste kwartaal van 2021. De subsidieverleningen daarop vinden waarschijnlijk grotendeels begin 2022 plaats.	L	-602.025	188.025	414.180	0	0	0
Vitale bodem	Om de ingezette acties voor o.a. kennisdeling en onderzoeken voor Vitale bodem te kunnen voortzetten ramen wij vooruitlopend op de vaststelling van het RWP-budget in het jaar 2021 voor vitale bodem.	L	200.000	0	0	0	0	0

Reserve PMWP Deltaprogramma	Herplanning reserve PMWP Deltaprogramma. De in 2021 door GS vastgestelde bijdrageregeling voor Rivierenverruimingsprojecten in de Maas stelt ons in staat onze financiële bijdragen aan o.a. Meanderende Maas in 2021 gestand te doen. Hierdoor zijn de beschikbare middelen eerder nodig dan gepland. Ook verwachten een jaar eerder dan gepland, de rijksinkomsten ten behoeve van de PAGW-bijdrage Meanderende Maas. Daarnaast is de bijdrageregeling klimaatadaptatieprojecten in 2021 door GS vastgesteld. Oorspronkelijk zou hier een subsidieregeling voor worden opgesteld. Omdat onder de bijdrageregeling klimaatadaptatie de aanvragers meer tijd hebben om een goede aanvraag in te dienen, valt een deel van de uitgaven in 2022.	L	-95.100	1.093.850	-998.750	-504.000	0	0
		B	1.000.000	0	-1.000.000	0	0	0
Reserve PMWP Algemeen - Wijnsterstel	Actualisering van de ramingen van de geplande subsidieverleningen door het GOB ten behoeve van wijnsterstel uit de reserve PMWP Algemeen.	L	68.513	70.703	495.484	0	0	0

Totaal lasten herplanning reserves programma 03

-563.540   1.487.506   -89.086   -504.000   0   0

Totaal baten herplanning reserves programma 03

1.000.000   0   -1.000.000   0   0   0

Administratief technische bijstellingen

Onderwerp	Toelichting	L/B	bijstelling 2021	bijstelling 2022	bijstelling 2023	bijstelling 2024	bijstelling 2025	bijstelling structureel
IPO-Boog	Budgettair neutrale wijziging o.b.v. begroting IPO	L	-255.000	0	0	0	0	0
		B	-255.000	0	0	0	0	0
Capaciteit bodemsanering	PS stemmen in om uhv DU-uitkering t.b.v. capaciteit bodemsanering 2022, 3 fte t.l.v. reserve Bodem te brengen.	L	0	267.750	0	0	0	0
Onderhoud vaarwegen	Actualisering van de meerjarenraming op basis van de Kadernota 2021-2030 van waterschap Brabantse Delta.	L	229.902	-100.000	-275.000	-50.000	195.098	0
Actualisatie organisatiekosten	Administratieve bijstelling van de toerekening van de organisatiekosten in verband met de planning van de capaciteitsinzet op programmaniveau.	L	138.186	0	0	0	0	0
Indexatie	Verwerking van de effecten van indexatie in de begroting 2022 t/m 2026	L	0	80.069	82.026	82.026	73.652	73.652

Totaal lasten administratief technische bijstellingen programma 03

113.088   247.819   -192.974   32.026   268.750   73.652

Totaal baten administratief technische bijstellingen programma 03

-255.000   0   0   0   0   0

Totaal lasten bijstellingen programma 03	<u>-450.452</u>	<u>2.270.825</u>	<u>253.440</u>	<u>63.526</u>	<u>804.250</u>	<u>73.652</u>
Totaal baten bijstellingen programma 03	<u>745.000</u>	<u>0</u>	<u>-1.000.000</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>0</u>

Programma 4 Natuur en milieu

Algemene voortgang van het programma

Het programma ligt grotendeels op koers. In de afgelopen tijd is voortvarend doorgewerkt aan de planvorming, grondverwerving en realisatie van het Natuurnetwerk Brabant en het herstel van N2000-gebieden. Zo hebben PS op 11 juni het provinciaal inpassingsplan Tongelreep vastgesteld en is in de projecten Peelvenen en Westelijke Langstraat de uitvoering van start gegaan.

De uitvoering van het natuurbeleid gebeurt steeds meer in samenhang met andere opgaven: de gebiedsgerichte aanpak van de groene en blauwe opgaven. Op 28 mei zijn PS hierover geïnformeerd tijdens een themabijeenkomst. In circa 150 gebieden in Noord-Brabant wordt gewerkt aan de uitvoering van de groene en blauwe opgaven. In en rondom 17 van deze gebieden komen veel opgaven nauw samen. Het gaat hier om 14 stikstofgevoelige Natura2000-gebieden en om 3 gebieden met een grote klimaatopgave. In het merendeel van deze 17 gebieden zijn verkenningen gestart die leiden tot een gezamenlijk koersdocument.

GS hebben voor de periode 2021–2023 een aanvraag van € 70 miljoen ingediend bij het Rijk voor een specifieke uitkering van het Uitvoeringsprogramma Natuur. Met dat budget kan de provincie maatregelen uitvoeren die bijdragen aan het versnellen en intensiveren van het herstel van de stikstofgevoelige Natura2000-gebieden. Dit zijn extra maatregelen in en om de stikstofgevoelige N2000-gebieden, zoals het herstellen van de systemen van bodem en water, het verbeteren van het Natuurnetwerk Brabant (NNB), een andere manier van landbouw bedrijven in de randen van de gebieden en het gezonder maken en verder aanleggen van bossen. Deze maatregelen passen in de aanpak van de stikstofproblematiek voor Natura2000, zoals de Spoedwet aanpak stikstof van provincies vraagt. Daarnaast wordt voor deze periode bijna € 10 miljoen door het Rijk gereserveerd voor Brabant voor compensatie van bos dat in het kader van Natura2000-herstel vanaf 2017 is gekapt.

PS zijn geïnformeerd over de toestand van de Brabantse natuur. Dit gebeurt eenmaal per 4 jaar. In de Brabantse natuur zijn zowel positieve als negatieve ontwikkelingen te zien. Waar (herstel)maatregelen worden genomen zijn positieve ontwikkelingen zichtbaar. Per saldo is de trend echter nog steeds dalende. Dit ondanks het gevoerde beleid om het NNB groter te maken en te verbinden, herstelmaatregelen te nemen in de N2000-gebieden en leefgebieden van kwetsbare soorten te versterken. De hierbij behaalde successen worden zichtbaar, maar nog zijn nog niet voldoende om de afname die sinds medio vorige eeuw heeft plaatsgevonden te keren.

Bij de vergunningverlening gebiedsbescherming Wet Natuurbescherming (Stikstof) is de werkvoorraad nog steeds groot, maar wel dalend. Juni 2021 bedraagt dit 725 aanvragen, waarvan er 600 niet meer vergunningsplichtig zijn als gevolg van de uitspraak Logtsebaan over Intern Salderen. Deze worden versneld afgehandeld. In het vierde kwartaal starten wij met het legaliseren van de Pas meldingen. In mei 2021 is het beleidskader gezondheid naar PS hebben gezonden, waarin wij op hebben genomen hoe de provincie haar rolneming ziet ten opzichte van gezondheid en hoe wij bij willen dragen aan de ambitie van 3 gezonde levensjaren erbij voor iedere Brabander in 2030.

De uitvoering van de Uitvoeringsagenda Schone Lucht Akkoord is gestart. We hebben een positief besluit ontvangen op al onze aanvragen (maximaal vijf was toegestaan) voor Rijkscofinanciering van projecten vanuit de Specifieke Uitkering SLA. De opdrachten voor de roulerende meetpunten en het RIVM-ankermeetpunt zijn opgesteld. Op geluidshinder zijn een aantal wettelijke saneringstrajecten uitgevoerd; de aanschrijving voor presanering vooruitlopend op de omgevingswet bij een aantal provinciale wegen staat in de startblokken. We hebben daarnaast de beoordeling van externe veiligheid bij nieuwbouw bij luchthavens van regionaal belang herijkt.

Gevolgen corona

Corona had tot en met de zomerperiode een negatieve invloed op de voortgang van de werkzaamheden en

specifiek op de voortgang van gebiedsprocessen. Zo was het minder goed mogelijk om in het gebied schetsessies en voorlichtingsavonden te houden. Corona heeft ook impact op het werk van de omgevingsdiensten. Vergunningverlening vindt plaats op afstand, het toezicht wordt gedaan met inachtneming van de landelijke maatregelen. Eerdere ervaringen met administratief toezicht worden ook na Corona doorgevoerd.

Wat willen we bereiken?

Realisatie van een robuust en samenhangend natuurnetwerk

Indicator:

- **In 2027 is het robuuste en samenhangende natuurnetwerk gerealiseerd**

■ Omdat het tempo van realisatie te laag is om in 2027 het natuurnetwerk te realiseren, zijn diverse versnellingsacties ingezet. Zo hebben we in 2020 programmeringsafspraken met drie waterschappen en drie terrein beherende organisaties (TBO's) in samenwerkingsovereenkomsten vastgelegd. Met de TBO's is afgesproken dat zij 3.000 ha verwerven en in eindbeheer nemen. We hebben voortgangsgesprekken gevoerd met de 6 bovengenoemde partners en met 15 overige trekkers van natuurprojecten. Uit de opgehaalde informatie blijkt dat in alle gebieden gesprekken worden gevoerd met grondeigenaren. Partners geven de boodschap af dat grondverwerving op vrijwillige basis niet overal tot de gewenste resultaten leidt. Er moet door alle partijen maximaal ingezet worden op het tijdig realiseren van het natuurnetwerk.

Wat gaan we daarvoor doen?

Realisatie Natuurnetwerk Brabant: grondverwerving / functieverandering

Indicator	Opgave 2012 t/m 2027	2021	2022	2023	2024	2025 t/m 2027
Gerealiseerde ha (cumulatief)	9.600	5.000	6.000	7.000	8.200	9.600

Realisatie Natuurnetwerk Brabant: inrichting

Indicator	Opgave 2012 t/m 2027	2021	2022	2023	2024	2025 t/m 2027
Gerealiseerde ha (cumulatief)	15.200	6.500	7.500	9.000	10.500	15.200

- De geplande cumulatieve realisatie van 7.000 hectares wordt niet gehaald in 2021 omdat er voorgaande jaren minder is aangevraagd bij het GOB en omdat enkele grote projecten (zoals Peelvenen en Westelijke Langstraat) vertraging oplopen in de uitvoering. De planning is hierop aangepast door de streefwaarde van 2021 aan te passen van 7.000 naar 6.500 hectares en de meerjarenplanning te actualiseren. De totale opgave tot en met 2027 blijft ongewijzigd.

Realisatie ecologische verbindingzones

Indicator	Opgave 2012 t/m 2027	2021	2022	2023	2024	2025 t/m 2027
Gerealiseerde ha (cumulatief)	1.325	125	185	335	585	1.325

- De actualisatie van de EVZ opgave is 12 maart 2021 door de Staten vastgesteld. De opgave is bijgesteld naar 1.325 ha.

Beheer van het Natuurnetwerk Brabant

Indicator	Opgave 2012 t/m 2027	2021	2022	2023	2024	2025 t/m 2027
Beheerde ha via de Subsiestelsel Natuur en Landschap – onderdeel natuurbeheer (cumulatief)	90.200	82.500	83.000	84.000	85.500	90.200

- De geplande cumulatieve realisatie van 83.000 ha wordt niet gehaald in 2021. Omdat er minder hectares zijn ingericht in voorgaande jaren is er ook minder beheer subsidie aangevraagd voor 2021. De bovenstaande planning is hierop aangepast door de streefwaarde in 2021 aan te passen van 83.000 naar 82.500 hectares en de meerjarige planning in lijn te brengen met de verwachte groei van inrichting.

Wat willen we bereiken?

Herstel van de biodiversiteit

Indicatoren:

- In 2030 is de afname van de biodiversiteit naar een positieve trend omgebogen

- In 2021 worden verdere stappen gezet om de biodiversiteit te herstellen en de afname naar een positieve trend om te buigen. Zo wordt verder gewerkt aan de uitvoering van het agrarisch natuur- en landschapsbeheer, wordt de bossenstrategie uitgewerkt in een uitvoeringsagenda, worden herstelmaatregelen in de Natura-2000 gebieden uitgevoerd en in de overige leefgebieden daarbuiten die voor de diverse kwetsbare soorten zijn vastgesteld. Aanvullend daarop wordt gewerkt aan extra maatregelen waarvoor in het kader van het Landelijk Programma Natuur extra rijksmiddelen

beschikbaar worden gesteld. Dit voorjaar is daarvoor een SPUK aangevraagd bij het rijk voor de komende drie jaar.

Dit voorjaar is tevens een monitoringsrapportage (toestand van de Brabantse natuur) opgesteld waarin de trend van de biodiversiteit in Brabant t/m 2020 wordt gepresenteerd.

Wat gaan we daarvoor doen?

Agrarisch natuur- en landschapsbeheer

Indicator	2021	2022	2023	2024
Beheerde ha via de Subsiestelsel Natuur en Landschap – onderdeel agrarisch natuurbeheer	4.252 - 4.889	4.252 - 4.889	4.252 - 4.889	4.252 - 4.889

- De gerealiseerde oppervlakte in 2021 betreft ten minste 4.252 ha en maximaal 4.889 ha, conform de beschikkingen die aan de agrarische natuurcollectieven een bandbreedte voor realisatie meegeven. Verwacht wordt dat deze oppervlakte in 2021 dicht bij het maximum zal liggen. De eind 2020 afgegeven herbeschikkingen waaraan oppervlakte voor blauwe diensten is toegevoegd, zijn verwerkt in dit overzicht en hebben een looptijd van 6 jaar. Het nieuwe EU-Gemeenschappelijke Landbouwbeleid (via het Nationaal Strategisch Plan) zal mogelijk nog veranderingen aanbrengen op het Agrarisch natuurbeheer voor de periode vanaf 2023.

Bosuitbreiding en bosomvorming

Indicator	2021	2022	2023	2024
In uitvoering genomen ha bosuitbreiding (cumulatief)	500	1.500	2.500	3.500

- In het Bestuursakkoord is opgenomen om in deze bestuursperiode een begin te maken met de aanplant van 2.500 ha bos.

Gebiedsgerichte aanpak groene en blauwe opgaven

Indicator	2021	2022	2023	2024
GGA-verkenning voor de stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden	Afgerond			

Uitvoeren herstelmaatregelen in N2000-gebieden

Indicator	2021	2022	2023	2024
Aantal uitgevoerde maatregelen (cumulatief)	393	400	pm1	pm1

pm1: afhankelijk van de invulling van de 2e fase N2000-herstelmaatregelen

- De uitvoering van een klein aantal herstelmaatregelen in complexe gebiedsprocessen start in 2021 en wordt in 2022 opgeleverd.

Uitvoeren inrichtingsmaatregelen in leefgebieden

Indicator	2021	2022	2023	2024
Gerealiseerde ha (cumulatief)	2.000	3.000	4.000	pm

Wat willen we bereiken?

Versterking van de kwaliteit van het Brabantse landschap

Indicatoren:

- In 2030 zijn de waardevolle cultuurhistorische landschappen in Brabant behouden en waar mogelijk versterkt

Wat gaan we daarvoor doen?

Maatregelen die de karakteristieke Brabantse landschappen versterken

Indicator	2021	2022	2023	2024
Gerealiseerde ha via de stimuleringsregeling Landschap en de subsidieregeling voor de aanleg van landschapselementen en het herstel van cultuurhistorische landschapselementen	15 ha	15 ha	15 ha	15 ha
Beheerde ha via de stimuleringsregeling Landschap	450 ha	450 ha	450 ha	450 ha

Wat willen we bereiken?

Verankering van de natuur in de samenleving

Indicator:

- In 2022 investeren meer Brabantse burgers en ondernemers in hun groene leefomgeving

Wat gaan we daarvoor doen?

Maatregelen die de verankering van de natuur in de samenleving versterken

Prestaties/maatregelen	Indicator	2021	2022	2023	2024
Ondernemers en burgers die investeren in hun groene leefomgeving	Aantal uitgevoerde maatregelen/initiatieven	35	35	pm	pm

Wat willen we bereiken?

Milieu. Continue verbetering van de luchtkwaliteit en vermindering van de geluid-, geur- en lichthinder

Indicator:

- In 2030 is de luchtkwaliteit verbeterd en de geluidsoverlast verminderd

Wat gaan we daarvoor doen?

Beperken van geluidsoverlast voor Brabanders

Indicator	2021	2022	2023	2024
Aantal resterende woningen dat in aanmerking komt voor sanering	5.400	5.000	4.600	4.200

Kiezen voor schone lucht in provinciale projecten

De provincie participeert in uiteenlopende projecten met effect op de buitenlucht. Ambitie is om te zorgen dat projecten waar wij als provincie in participeren tenminste gelijkblijvende en bij voorkeur positieve effecten hebben op de luchtkwaliteit. Daarom hebben we in 2020 het Schone Lucht Akkoord ondertekend. In 2021 zullen we stappen zetten om de ambities en afspraken uit het Schone Lucht Akkoord verder te

implementeren. Conform de vastgestelde Uitvoeringsagenda Schone Lucht Akkoord dragen we bij aan de landelijke doelstelling van 50% gezondheidswinst uit binnenlandse bronnen in 2030 ten opzichte van 2016.

Stevige monitoring kwaliteit van de leefomgeving

Terugdringen ernst en cumulatie van milieubelasting

Indicator	2021	2022	2023	2024
Rapport verkenning hotspots Brabant	1			
Plan van aanpak hotspots		1		

Wat willen we bereiken?

Gezondheid

Voor de zomer van 2021 zal het beleidskader gezondheid naar PS worden gezonden. Dit betreft een horizontaal beleidskader die verbindend en agenderend werkt voor de provinciale inzet op het gebied van gezondheid.

Wat gaan we daarvoor doen?

Opstellen van uitvoeringsagenda, die invulling geeft aan rolneming van provincie.

Wat willen we bereiken?

Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving (VTH) leveren een bijdrage aan een gezonde fysieke leefomgeving en daarmee een bijdrage aan een goed werk- en leefklimaat.

Indicator:

- De uitvoering VTH voldoet aan de beleidskaders uit de opgaven Natuur, Water en Milieu

Wat gaan we daarvoor doen?

De vergunningverlening, toezicht en handhaving voldoen aan de gestelde generieke kwaliteitsdoelstellingen van rechtmatigheid en kwaliteit

Prestaties/maatregelen	Indicator	2020	2021	2022	2023
De vergunningverlening voldoet aan de gestelde generieke kwaliteitsdoelstellingen van rechtmatigheid en kwaliteit	Aantal vergunningverleningsprocedures waarin gebruik wordt gemaakt van de Wet dwangsom	<1%	<1%	<1%	<1%
	Aantal van rechtswege verleende vergunningen a.g.v. late of geen reactie bestuursorgaan (lex silencio positivo)	0	0	0	0
	Beschikkingen zijn binnen de wettelijke termijn afgehandeld – norm 90%	90%	90%	90%	90%
Toezicht en handhaving voldoen aan de gestelde generieke kwaliteitseisen	Handhavingsbeschikkingen blijven in stand na gerechtelijke toetsing	90%	90%	90%	90%
	Mate van spontane naleving (na eerste controles)	60%	60%	60%	60%

Ontwikkelingen en onzekerheden

- Er wordt gewerkt aan een nieuw Beleidskader Natuur dat in 2022 aan de Staten wordt voorgelegd. Onderdeel hiervan is een evaluatie van de beleidsvisie Brabant Uitnodigend Groen. Deze evaluatie wordt dit najaar naar de Staten gestuurd. Eind dit jaar is er een themabijeenkomst gepland waarin PS worden geïnformeerd over het nieuwe Beleidskader Natuur.
- Er moet maximaal ingezet worden door alle partijen op de realisatie van het natuurnetwerk in 2027, maar het is nog onzeker of de ingezette versnellingsacties het gewenst effect hebben. Dit zal verder uitgewerkt worden in het nieuwe Beleidskader Natuur (2022). De subsidie aanvragen voor verwerving, inrichting en EVZ's laten zich moeilijk ramen. Bij de slotwijziging wordt inzicht gegeven in de afgegeven beschikkingen door de GOB BV, wat kan leiden tot aanpassingen van de ramingen voor 2021.
- Als de beschikking van het rijk is ontvangen voor de specifieke uitkering voor het landelijk uitvoeringsprogramma natuur worden deze bedragen geraamd en bij de slotwijziging verwerkt. De verwachting is dat dit jaar nog de eerste beschikkingen aan de partners die de herstel maatregelen gaan uitvoeren worden gegeven.

- De uitvoering van de nieuwe stimuleringsregeling Landschap loopt goed. Veel aanvragen zijn al binnen gekomen en er worden er ook nog veel verwacht later dit jaar. Of deze allemaal nog in 2021 beschikt kunnen worden is onzeker. Bij slotwijziging wordt bekeken of een deel van het geraamde bedrag voor 2021 moet doorschuiven naar 2022.
- De invoering van de Omgevingswet en de ontwikkelingen in het Stikstofdossier bieden kansen, maar leiden ook tot risico's, onzekerheden en onduidelijkheid voor het natuurbeleid en de uitvoering van VTH.
- Voor VTH spelen de volgende onzekerheden en onduidelijkheden:
  - Door de gerechtelijke uitspraak Logtsebaan vervalt de vergunningplicht deels en moeten PAS-meldingen worden gelegaliseerd. Dit heeft ook belangrijke financiële gevolgen. De extra incidentele kosten worden opgevangen binnen het VTH-programma.
  - De invoering van de Omgevingswet leidt tot extra kosten, maar geeft tegelijkertijd de mogelijkheid om milieuleges te heffen.
  - In beide dossiers worden de incidentele tegenvallers opgevangen binnen de Egalisatiereserve VTH. De egalisatiereserve komt daardoor onder druk te staan, met het risico dat toekomstige afwijkingen niet opgevangen kunnen worden door de egalisatiereserve. De egalisatiereserve dient de jaarlijkse afwijkingen in opdrachtverlening en legesinkomsten op te vangen. Daarnaast brengt de financiële positie van de omgevingsdiensten ook financiële risico's met zich mee. Als daartoe aanleiding is worden PS in positie gebracht.
- Beperken geluidsoverlast. De aanschrijvingen voor sanering van woningen zijn gekoppeld aan groot onderhoud van provinciale wegen. De realisatieplanning is daarmee afhankelijk van de onderhoudsplanning rondom provinciale wegen. De omvang van de pre-saneringsopgave is daarnaast afhankelijk van de keuze van gemeenten om de bevoegdheid voor geluidssaneringen voor woningen langs provinciale wegen al vooruitlopend op de omgevingswet over te dragen naar de provincie.
- Terugdringen ernst en cumulatie milieubelasting. De timing van oplevering van het rapport met de verkenning naar hotspots is afhankelijk van de timing van oplevering van de RIVM-verkenning binnen het Schone Lucht Akkoord naar hoogst blootgestelde gebieden.

Financieel overzicht

<i>Bedragen x € 1.000</i>	Begroting t/m wijz. 2	Wijziging 3	begroting t/m wijz. 3
Lasten	147.941	7.210	155.151
Baten	11.426	2.189	13.615
saldo baten en lasten	-136.515	-5.022	-141.537

Specificatie besluitvorming

Specificatie besluitvorming programma 04 Natuur en milieu

Voorstellen

Onderwerp	Toelichting	L/B	bijstelling 2021	bijstelling 2022	bijstelling 2023	bijstelling 2024	bijstelling 2025	bijstelling structureel
Gevelsanering geluid	Deze middelen, beschikbaar gesteld door Infra, zijn bedoeld om geluidmaatregelen te treffen aan woningen langs provinciale wegen. Op het moment dat de weg wordt gereconstrueerd of groot onderhoud gepleegd, worden deze zgn. saneringswoningen gelijktijdig aangepakt. De geplande projecten in 2021 zijn doorgeschoven naar 2022/2023. De Middelen worden daarom doorgeschoven.	L	-125.340	63.000	62.340	0	0	0
Totaal lasten voorstellen programma 04			-125.340	63.000	62.340	0	0	0
Totaal baten voorstellen programma 04			0	0	0	0	0	0

Eerdere besluitvorming

Onderwerp	Toelichting	L/B	bijstelling 2021	bijstelling 2022	bijstelling 2023	bijstelling 2024	bijstelling 2025	bijstelling structureel
Vorbereidingskrediet Gezondheid overboeken naar programma 01 Bestuur en Veiligheid	Op basis van addendum op BA wordt budget Gezondheid overgebracht van programma 04. Milieu naar 01 Bestuur	L	-341.000	-100.000	-100.000	0	0	0
Totaal lasten eerdere besluitvorming programma 04			-341.000	-100.000	-100.000	0	0	0
Totaal baten eerdere besluitvorming programma 04			0	0	0	0	0	0

Herplanning reserves

Onderwerp	Toelichting	L/B	bijstelling 2021	bijstelling 2022	bijstelling 2023	bijstelling 2024	bijstelling 2025	bijstelling structureel
Herplannen uitgaven lucht, geluid, geur tlv res. PMWP	herplannen uitgaven lucht, geluid, geur tlv res. PMWP	L	50.000	0	0	0	0	0
Plan van aanpak Invasieve exoten en richtlijn bestrijding wasbeer	Met het vaststellen van het Plan van aanpak Invasieve exoten Noord-Brabant geven Gedeputeerde Staten aan hoe zij deze exoten willen gaan bestrijden en beheersen. Deze bestrijding wordt deels gedaan door andere partijen. Zij kunnen een beroep doen op subsidieregelingen, die daarvoor in het leven worden geroepen. (PS-statenmededeling 10 november 2020; nr.4765771). Daarnaast bijstelling raming bijdrage aan IPO en Bij 12 met betrekking tot faunakosten.	L	370.000	370.000	0	0	0	0

Natuur en Samenleving	Verschillende voorstellen zijn in voorbereiding zoals mogelijke voortzetting van de subsidieregeling groene schoolpleinen en toegankelijke natuur Deze zullen niet allemaal meer in 2021 tot uitgaven leiden. Een deel van het budget schuift door naar 2022.	L	-400.000	400.000	0	0	0	0
Actualisatie Natura 2000 herstelmaatregelen	De Subsidie voor de aanpak waterhuishouding Waalwijk is verleend in 2021 van dit totale bedrag van 5,4 mln. komt 2 mln. tlv 2021. De uitvoering van het project Peelvenen is gestart. De begrotingssubsidie aan SBB voor de brand in de Peelvenen is deels verleend in 2020. In 2021 wordt de tweede subsidie aangevraagd en loopt via de reserve Natuurbeheer & Ontwikkeling; Pas Natura2000	L	5.000.000	-2.100.000	6.000.000	-1.000.000	-1.000.000	-1.000.000
Herplannen uitgaven Milieu tlv res. PMWP	Dit betreft de ambitiegelden PMWP, die nodig zijn voor de realisering van de doelen uit het PMWP. O.b.v. voortschrijdend inzicht worden middelen afgeraamd/doorgeschoven.	L	-1.130.000	200.000	100.000	0	0	0
Totaal lasten herplanning reserves programma 04			3.890.000	-1.130.000	6.100.000	-1.000.000	-1.000.000	-1.000.000
Totaal baten herplanning reserves programma 04			0	0	0	0	0	0

Administratief technische bijstellingen

Onderwerp	Toelichting	L/B	bijstelling 2021	bijstelling 2022	bijstelling 2023	bijstelling 2024	bijstelling 2025	bijstelling structureel
Meicirculaire provinciefonds 2021	Verwerking van de decentralisatie uitkering conform de meicirculaire 2021	L	0	114.000	114.000	114.000	0	0
Correctie kosten art 28 luchtvaartwet	Admin. Techn. correctie m.b.t. inkomsten en uitgaven m.b.t. rijksbijdrage in kosten art 28 luchtvaartwet. Correctie om uitgaven en inkomsten in overeenstemming te brengen.	L	4.030	4.030	4.030	4.030	4.030	4.030
		B	2.393	2.393	2.393	2.393	2.393	2.393
Herplannen uitgaven SPUK SLA	Herplannen uitgaven ihkv (SPUK)-uitgaven SLA meerjarig.	L	-25.600	359.050	15.375	15.375	-186.100	126.700
		B	0	216.600	44.100	44.100	0	0
Actualisatie VTH-bijdrage van Natuur	Vanuit programma Natuur wordt aan de Omgevingsdiensten opdracht gegeven tot het uitvoeren van de Verordening natuurbescherming. Het gaat hier om uitvoering van gebiedsbescherming en de Interim Omgevingseroering (toezicht en handhaving veehouderijen). De financiering van deze opdracht wordt gedekt vanuit programma Natuur.	L	0	333.133	0	0	0	0

Biodiversiteit POP 3	Met de wijziging en vaststelling van de eenentwintigste wijzigingsregeling Subsidieregeling plattelandsonwikkelingsprogramma 3 Noord-Brabant 2014-2021 (POP3) wordt een bedrag van €2.544.000 beschikbaar gesteld voor de revitalisering van bossen in Noord-Brabant. Met POP3 versterkt de provincie Noord-Brabant haar beleid door verdubbeling van eigen middelen met Europese financiering. Dit dossier voorziet in de (wettelijke en financiële) voorwaarden voor de voorgestelde openstelling. De helft van het openstellingsbedrag en de uitvoeringskosten aan RVO wordt door de provincie beschikbaar gesteld vanuit het Programma Natuur. Daarnaast wordt de raming verhoogt voor de cofinanciering in het life+ project Nardus/Limosia project om Europese subsidie te krijgen.	L	195.600	0	-450.000	0	0	0
Actualisatie Natuur Netwerk Brabant	De grondposities (aankoop, verkoop en doorlevering) laten zich moeilijk ramen door het GOB. Bij deze wijziging zijn op basis van de meest recente grondmutaties de ramingen bijgesteld. In het addendum bij de Grondnota (PS29/16A) is afgesproken dat bij de Bestuursrapportages de wijziging op de begroting wordt opgenomen. Bij de jaarrekening 2020 is de grondslag van lastneming veranderd voor mandaatinstellingen. waaronder de GOB bv. Eerst was de lastneming op basis van liquiditeitsprognose nu is het op basis van afgegeven beschikkingen door de GOB bv wat leidt tot een aanpassing voor de meerjaren raming voor enkele begrotingsposten in onze begroting. De (meerjaren) raming voor het GOB is gebaseerd op de huidige subsidieplafonds voor de regeling die het GOB in mandaat uitvoert.	L	3.097.160	17.599.416	11.128.997	9.650.442	0	0
		B	2.014.000	0	0	0	0	0
Capaciteit stikstof	Op basis van nieuwe bestuursakkoord en nieuwe portefeuilleverdeling wordt de begrotingspost 'Aanpak stikstof' overgebracht van programma 04 - Natuur en Milieu naar programma 02 - Ruimte en Wonen.	L	-1.402.127	-178.500	-178.500	0	0	0
Opstartkosten m.b.t. meetpunten	Opstartkosten m.b.t. meetpunten gaan eerder plaatsvinden dan gedacht en daarom wordt o.b.v. voortschrijdend inzicht budget van 2022 naar 2021 gehaald	L	428.050	-428.050	0	0	0	0
		B	172.500	-172.500	0	0	0	0
Actualisatie organisatiekosten	Administratieve bijstelling van de toerekening van de organisatiekosten in verband met de planning van de capaciteitsinzet op programmaniveau.	L	87.518	0	0	0	0	0
Indexatie	Verwerking van de effecten van indexatie in de begroting 2022 t/m 2026	L	0	79.438	79.902	79.902	79.902	79.902

Totaal lasten administratief technische bijstellingen programma 04

Totaal baten administratief technische bijstellingen programma 04

3.786.758	18.061.017	10.892.304	9.863.749	-102.168	210.632
2.188.893	46.493	46.493	46.493	2.393	2.393

Totaal lasten bijstellingen programma 04
Totaal baten bijstellingen programma 04

7.210.418	16.894.017	16.954.644	8.863.749	-1.102.168	-789.368
2.188.893	46.493	46.493	46.493	2.393	2.393

Programma 5 Economie, Kennis en Talentontwikkeling

Algemene voortgang van het programma

De uitvoering van het programma Economie, Kennis en Talentontwikkeling ligt op koers. De kwaliteit van leven in Brabant is gebaat bij een goed draaiende innovatieve economie. Met het beleidskader Economie 2030 zetten we in op een toekomstbehoudende economie: een economie die wendbaar is en duurzaam is vormgegeven. We zetten in op een 'brede welvaart'. Internationaal willen we onze positie als innovatie leider verder verstreken. Op basis van nieuw cijfers van de Europese Commissie hebben we recent wel vastgesteld dat daar werk aan de winkel is. Andere regio's halen ons in, waardoor we gezakt zijn op de Regionale Innovation Scoreboard van plek 24 (in 2019) naar plek 36.

In 2021 is het beleidskader Economie 2030 uitgewerkt in diverse uitvoeringsagenda's, en daarbinnen verschillende ontwikkelsporen: de focus ligt op een missiegedreven innovatiebeleid, op talentontwikkeling en op een maximale benutting van Europese fondsen. Tegelijk versnellen we waar gaat het digitaal werken en produceren en geven we vorm aan de circulaire economie, waarbij het duurzaam gebruik en hergebruik van materialen en grondstoffen uitgangspunt wordt. De uitvoering van de agenda's is op dit moment in volle gang.

We hebben op vele terreinen afspraken gemaakt met onze uitvoeringsorganisatie (o.a. de BOM), nieuwe programma's vormgegeven en/of nieuwe regelingen gemaakt. De belangrijkste resultaten van 2021 tot nu toe zijn:

Het Platform Brabantleert, ontstaan in het midden van de Coronacrisis, is een groot succes. Het gebruik ligt erg hoog, en het aanbod steeds meer compleet. In mei 2021 heeft het Ministerie van SZW besloten een impuls van 5 miljoen euro ter beschikking te stellen voor de doorontwikkeling.

- We hebben (eveneens met hulp van het Rijk) een extra impuls kunnen geven aan kapitaalverstrekking voor startende bedrijven via de regeling Vroege Fase Financiering uitgevoerd door het Brabant Startup Fonds.
- Met de B% en BRE-EFX hebben we een besluit genomen tot de oprichting van een BrabantRing Bv. Inmiddels ligt een wensen- en bedenkingenprocedure voor bij de Staten en de Raden van de B5 steden.
- Bij de eerste openstelling van ReactEU (Europees coronaherstelprogramma), uitgevoerd door Stimulus, is 20 miljoen euro uit de subsidiepot naar Noord-Brabant gegaan voor uitvoering van 14 projecten. Bij de tweede openstelling zijn zeven projecten gehonoreerd met een bedrag van 11 miljoen euro.
- Op dit moment zijn er zes innovatieprogramma's die worden ondersteund vanuit het (nationale) Groeifonds waarbij rechtstreeks partners in Brabant betrokken zijn, Brabant behoort daarmee tot de best scorende provincies waar het gaat om ondersteuning vanuit het Groeifonds.

Voor een compleet beeld over de voortgang die we hebben gemaakt en welk effect dit heeft gehad op de economie verwijzen we u graag naar het programmeringsdocument Economie 2021.

Gevolgen Corona

Maatregelen om impact corona te "dempem": De in 2020 vastgestelde Actie- en investeringsagenda Coronaherstel heeft in 2021 nadere uitwerking gekregen door €22,5 mln. beschikbaar te stellen als cofinanciering van EZK-middelen ten behoeve van de fondsversteking van de BOM, waardoor de BOM in nieuwe financieringsrondes ook het eigen vermogen van diverse innovatieve mkb-ondernemingen kan versterken. PS hebben geen wensen en bedenkingen kenbaar gemaakt. Verder hebben GS €1.170.000,-- beschikbaar gesteld voor de projecten (type 1) Brabant Ring en Brabant Leert uit de Actie- en

Investeringsagenda Coronaherstel Noord-Brabant. Verder heeft er een succesvolle uitrol van React EU (Europees programma om samen te werken aan herstel van Coronacrisis) plaats gevonden met koppeling naar het provinciaal beleid.

Impact Corona:

- Arbeidsmarktbeleid; De arbeidsmarktregio's hebben ter bestrijding van de gevolgen corona in 2020 crisismiddelen toegekend gekregen. Daarmee hebben zij hun voorlichting-, advies- en ondersteuningsfunctie t.b.v. werkgevers en ZZP'ers uitgebreid en versterkt. Daaropvolgend zijn nog extra activiteiten ingezet op duurzame inzetbaarheid. Verder kent het beroeps- en wetenschappelijk onderwijs nog steeds beperkingen. Er zijn tekorten aan stageplaatsen en er is enige vertraging op de Actie-agenda Hoger Onderwijs. Tot slot verloopt het aantrekken van kenniswerkers en internationale studenten niet optimaal vanwege reisbeperkingen. (Sterke) verbeteringen kunnen en zullen plaatsvinden zodra coronamaatregelen verder versoepelen.
- Internationalisering; De corona pandemie heeft een grote impact gehad op het internationale werk. Fysieke ontmoetingen waren ook in 2021 (nog) niet mogelijk door de diverse reisbeperkingen en daardoor hebben we ingezet op de verdere uitbouw van virtuele/digitale internationale ontmoetingen.

Wat willen we bereiken?

Stimuleren van missie-gedreven innovatie door sterke ecosystemen en clusters van bedrijven.

- In 2021 hebben we met betrokken partijen, zoals de BOM, Braventure, arbeidsmarktregio's, nieuwe afspraken gemaakt over de prestatie(s) die zij in dit kader leveren als ondersteuning aan de uitvoering van het beleidskader Economie 2030 en volgen we via reguliere monitoring of deze gerealiseerd worden.

Wat gaan we daarvoor doen?

Een impuls aan de circulaire economie/samenleving

Indicator:

- **Versnellen circulair grondstoffengebruik in de Brabantse samenleving**

Een impuls in digitalisering

Indicator:

- **Datamaturiteit van MKB in Brabantse topsectoren (gemiddeld 2,5 in 2018 op schaal van 1 tot 5)**

We versterken het organiserend vermogen in triple helix samenwerkingen op verschillende niveaus: in steden en op regionaal niveau

- **Uitvoeringsagenda voor toekomstbestendige clusters**

We zorgen dat rondom sleuteltechnologieën zogenaamde innovatie-coalities tot stand komen

Indicator:

- We bereiden de totstandkoming van 5 innovatie-coalities voor

We zorgen voor een organisatorisch sluitende keten voor de ondersteuning van innovatieve starters, groeiers en scale-ups.

Indicator:

- % inzet vanuit middelen uit fondsen startup, BOM/ Brabant Startup Fonds (BSF) en scale-up fondsen.

Wat willen we bereiken?

Inzetten op talentontwikkeling voor de kenniseconomie van morgen

Wat gaan we daarvoor doen?

Aantrekken van nationaal en internationaal talent

- De reisbeperkingen corona werken enigszins vertragend op het aantrekken van internationaal talent

Behouden van het aanwezige talent

Goed benutten van het Brabantse arbeidspotentieel

Ontwikkelen talent

Wat willen we bereiken?

Realiseren van sterkere clusters door Europese en internationale samenwerking

- De corona pandemie heeft een grote impact gehad op het internationale werk. We zijn gedwongen om andere manieren te ontwikkelen om de ons gestelde doelen te bereiken. Fysieke ontmoetingen waren niet mogelijk door de diverse reisbeperkingen. De verwachting dat in 2021 het fysiek ontmoeten in en buiten Europa weer tot de mogelijkheden zouden behoren bleken niet op waarheid berust. In 2021 hebben we ingezet op de verdere uitbouw van virtuele/digitale internationale ontmoetingen.

Wat gaan we daarvoor doen?

Bouwen en onderhouden van contacten en netwerken voor internationale innovatiesamenwerking

Indicator:

- 5 nieuwe Europese/internationale samenwerkingsverbanden

Continueren van investeringsbevordering

Indicator:

- aantal gevestigde bedrijven binnen het Meerjarenplan BOM afgesproken specifieke doelgroepen
- aantal nieuwe arbeidsplaatsen

Optimaal gebruik blijven maken van de kansen die Europa ons biedt om provinciale beleidsdoelen te bereiken

Indicator:

- We stellen twee keer per jaar PS-voortgangsrapportage over Europese programma's op, waarin voortgang wordt gemonitord

Stimuleren van de internationale handel

Indicator:

- aantal handel bevorderende activiteiten
- aantal deelnemende bedrijven/ kennisinstellingen

Wat willen we bereiken?

Het versterken van de ruimtelijke-economische structuur

Wat gaan we daarvoor doen?

Bijdragen aan campusontwikkeling

We stellen een investeringsbenadering Herstelaanpak Corona op

Ontwikkelingen en onzekerheden

- Europese programma's/ MIT; M.b.t. Europese programma's en MIT gaan we v.w.b. cofinanciering (Europese) programma's uit van de subsidieplafonds van de opengestelde regelingen. De daadwerkelijke (beschikkingen van deze) projecten kunnen natuurlijk lager uitvallen of later plaatsvinden hierbij zijn we afhankelijk van derden.
- Vele opgaven, waaronder het versterken van de topclusters (bv. HTSM, Maintenance, LS&H), stimuleren van missie-gedreven innovaties, AMB, Data- en circulaire economie doen we vooral samen met bedrijven, kennisinstellingen en overige overheden. Hierdoor zijn we dan ook in grote mate afhankelijk van onze partners. Het is niet duidelijk of onze provinciale inzet die daarvoor nodig is ook daadwerkelijk in 2021 zal plaatsvinden of wellicht door zal schuiven naar 2022. Als voorbeelden zijn hier o.a. te noemen BrabantRing (onzeker of besluitvorming bij alle partners op tijd gerealiseerd kan worden) en impuls brede MKB.
- Door de verwachte piekbelasting in najaar van subsidieregelingen is het onzeker of alle geplande subsidiebeschikkingen dit jaar ook daadwerkelijk uitgevoerd kunnen worden.
- Onzekerheid voor Internationalisering en arbeidsmarktbeleid dat er i.v.m. corona reisbeperkingen gelden / niet naar China gereisd kan worden,

Financieel overzicht

<i>Bedragen x € 1.000</i>	Begroting t/m wijz. 2	Wijziging 3	begroting t/m wijz. 3
Lasten	63.167	7.164	70.331
Baten	1.201	8.654	9.855
saldo baten en lasten	-61.966	1.490	-60.476

Specificatie besluitvorming

Specificatie besluitvorming programma 05 Economie, Kennis en Talentontwikkeling

Eerdere besluitvorming

Onderwerp	Toelichting	L/B	bijstelling 2021	bijstelling 2022	bijstelling 2023	bijstelling 2024	bijstelling 2025	bijstelling structureel
Capaciteit circulaire economie 2022	6 fte UA Circulaire Economie o.b.v. Statenmededeling UA Circulaire Economie 2021 -2023 Documentnr. 4790503 + programmeerdocument	L	0	535.500	0	0	0	0
UA's bijstellen o.b.v. programmeerdocumenten	O.b.v. programmeerdocument EKT-ramingen 2021 aanpassen + ramingen 2022 in begroting opnemen	L	-706.000	11.766.000	0	0	0	0
Totaal lasten eerdere besluitvorming programma 05			-706.000	12.301.500	0	0	0	0
Totaal baten eerdere besluitvorming programma 05			0	0	0	0	0	0

Herplanning reserves

Onderwerp	Toelichting	L/B	bijstelling 2021	bijstelling 2022	bijstelling 2023	bijstelling 2024	bijstelling 2025	bijstelling structureel
Innovatieve topclusters 2021	O.b.v. voortschrijdend inzicht en realistisch ramen begrotingscijfers 2021 m.b.t. innovatie topclusters aanpassen (dekking IA 3e tr.)	L	0	0	0	0	0	0
Europese programma's	O.b.v. voortschrijdend inzicht en realistisch ramen begrotingscijfers 2021 m.b.t. Europese programma's (Res. cofinanc. Europese Programma's)	L	242.000	0	0	0	0	0
		B	1.500.000	0	0	0	0	0
Totaal lasten herplanning reserves programma 05			242.000	0	0	0	0	0
Totaal baten herplanning reserves programma 05			1.500.000	0	0	0	0	0

Administratief technische bijstellingen

Onderwerp	Toelichting	L/B	bijstelling 2021	bijstelling 2022	bijstelling 2023	bijstelling 2024	bijstelling 2025	bijstelling structureel
Meicirculaire provinciefonds 2021 € 65.000 ENZuid	De provincie Noord-Brabant ontvangt als deelnemer aan het Economisch Netwerk Zuid-Nederland in 2021 een bedrag van € 65.000 in verband met het versterken van de economische structuur en het aanjagen van de opschaling van innovaties in de procesindustrie in Zuid-Nederland (duurzaam verdienvermogen). Bedrag wordt ontvangen middels decentralisatie uitkering (conform de meicirculaire 2021).	L	65.000	0	0	0	0	0
Rijksmiddelen MIT 2021	Rijksmiddelen MIT 2021 worden in begroting geraamd.	L	7.154.375	0	0	0	0	0

	Betreft rijksbijdragen PNB, Zeeland en Limburg	B	7.154.375	0	0	0	0	0
Biodiversiteit POP 3	Met de wijziging en vaststelling van de eenentwintigste wijzigingsregeling Subsidieregeling plattelandsonwikkelingsprogramma 3 Noord-Brabant 2014-2021 (POP3) wordt een bedrag van €2.544.000 beschikbaar gesteld voor de revitalisering van bossen in Noord-Brabant. Met POP3 versterkt de provincie Noord-Brabant haar beleid door verdubbeling van eigen middelen met Europese financiering. Dit dossier voorziet in de (wettelijke en financiële) voorwaarden voor de voorgestelde openstelling. De helft van het openstellingsbedrag en de uitvoeringskosten aan RVO wordt door de provincie beschikbaar gesteld vanuit het Programma Natuur. Daarnaast wordt de raming verhoogt voor de cofinanciering in het life+ project Nardus/Limosia project om Europese subsidie te krijgen.	L	254.400	0	0	0	0	0
Lagere subsidievaststelling Strategische agenda MBO N-BR kennispact	Lagere subsidievaststelling aan Stg.Reg. Ond.Centr.'s-Hertogenbosch ad € 176,706 m.b.t. Strategische agenda MBO N-BR kennispact. Voor deze lagere subsidievaststelling wordt een gewijzigde/nieuwe subsidiebeschikking afgegeven. Wordt opnieuw voor hetzelfde doel (onder andere afspraken) ingezet.	L	176.706	0	0	0	0	0
Indexatie	Verwerking van de effecten van indexatie in de begroting 2022 t/m 2026	L	0	339.876	325.950	303.514	303.514	303.514

Totaal lasten administratief technische bijstellingen programma 05

7.650.481 339.876 325.950 303.514 303.514 303.514

Totaal baten administratief technische bijstellingen programma 05

7.154.375 0 0 0 0 0

Totaal lasten bijstellingen programma 05

7.186.481 12.641.376 325.950 303.514 303.514 303.514

Totaal baten bijstellingen programma 05

8.654.375 0 0 0 0 0

Programma 6 Energie

Algemene voortgang van het programma

Programma Energie ligt op koers. We werken voortvarend aan de realisatie van de Uitvoeringsagenda Energie 2021-2023. Zorgen zijn er echter wel over de tijdige invulling van vacatures, vanwege de krapte op de arbeidsmarkt, die kan leiden tot vertraging in de uitvoering.

De volgende mijlpalen lichten we graag uit. In mei van dit jaar is de eerste fase van de energiesysteemstudie afgerond; een kwalitatieve verkenning naar het toekomstige energiesysteem voor Brabant. Provinciale Staten zijn hier 22 juni jl. met een statenmededeling over geïnformeerd.

De resultaten worden de komende maanden betrokken bij lopende trajecten zoals de Regionale Energiestrategieën (RES-en) en de provinciale rolneming in relatie tot de recent ontstane transportschaarste. Daarnaast vormen de resultaten de basis voor een tweede meer kwantitatieve systeemstudie, waarin een verdere verdieping zal plaatsvinden.

Een andere mijlpaal is de vaststelling van drie van de vier Brabantse RES'en versie 1.0. De RES 1.0 van de regio MRE zal nog voor de jaarwisseling worden vastgesteld. Hiermee breekt nadrukkelijk ook een fase van realiseren aan. In deze fase zullen gemeenten op aanvragen van initiatiefnemers vergunningen gaan afgeven voor de aanleg van windturbines en zonneparken.

Op weg naar de RES-en 2.0 worden de (gemeentelijke en) regionale Transitievisies Warmte opgesteld. Een proces waaraan de provincie inhoudelijk bijdraagt door ondersteuning van gemeenten door middel van het Expertise Team Warmte (ETW).

Net als de warmtetransitie zal de verduurzaming van de gebouwde omgeving komende jaren meer aandacht krijgen. Via het 'Ontzorgingsloket klein maatschappelijk vastgoed' dat in voorbereiding is, ondersteunt de provincie eigenaren van klein maatschappelijk vastgoed om stappen richting verduurzaming te kunnen zetten. Dit loket wordt vormgegeven vanuit de ervaring die we afgelopen jaren al opdeden met het Ontzorgingsloket voor sportverenigingen.

Daarnaast zetten we – als onderdeel van de Investeringsagenda Corona Herstelaanpak – samen met de BOM en de B5 en M7 gemeenten in op het verduurzamen van bestaand vastgoed, waaronder specifiek ook scholen.

Wat willen we bereiken?

Verduurzaming van de energieopwekking

Indicator:

- **Totale productie van hernieuwbare energie in petajoule (PJ) (verplichte indicator, bron Klimaatmonitor)**
- **Opgave opwek hernieuwbare elektriciteit in de RES'en (6,5 TWh in 2030)**
Op dit moment is er geen indicatie dat deze doelstelling niet gehaald wordt. De metingen op deze indicator zullen bij beleidsevaluatie 2023 plaats vinden.

Wat gaan we daarvoor doen?

Afspraak Wind op Land 2020, inclusief techniekneutrale verdubbelingsopgave, is in 2023 gerealiseerd (in MW)

indicator: in 2023 685 MW gerealiseerd

Gedeelde (netwerk-)aansluiting per RES regio realiseren

Indicator: 4 netaansluitingen in 2023

Opstellen Regionale Energie Strategieën

2020	2021	2023
4 concept-RES-en	4 vastgestelde RES-en	4 geactualiseerde RES-en

Wat willen we bereiken?

Verminderen broeikasgasemissies

Indicatoren:

- (Verplicht) Totale emissie broeikasgassen (uitgedrukt in CO2-equivalenten) in absolute aantallen (in tonnen uitstoot) (bron Klimaatmonitor)
- Emissie gerelateerd aan energie: totale CO2- emissie in absolute aantallen (in tonnen uitstoot) (bron Klimaatmonitor)
- Verbruikte energie totaal in TJ (bron: Klimaatmonitor)
- Verbruik warmte en elektriciteit in TJ (bron: Klimaatmonitor)

Op dit moment is er geen indicatie dat deze doelstelling niet gehaald wordt. De metingen op deze indicator zullen bij beleidsevaluatie 2023 plaats vinden.

Wat gaan we daarvoor doen?

Bevorderen energiebesparing bij bedrijven onder provinciaal bevoegd gezag

Indicator	2020	2021	2022	2023	2024
Het aandeel van bedrijven dat gecontroleerd is door de omgevingsdiensten	25%	50%	75%	100%	
Aandeel van de bedrijven dat maatregelen treft/voldoet				75%	100%

Mobiliteit

Zie programma Mobiliteit.

We ontwikkelen instrumentarium voor energiebesparing bij maatschappelijk vastgoed

Indicator:

- Ontzorgingsloket verduurzaming maatschappelijk vastgoed. Aantal deelnemende vastgoedeigenaren (140 in 2023)
- Aantal verduurzaamde vastgoed objecten (210 in 2023)

Wat willen we bereiken?

Bijdrage leveren aan een toekomstbestendige energie-infrastructuur

Indicator:

- Bijdragen aan de ontwikkeling van oplossingen voor opslag en conversie voor een haalbare en betaalbare energietransitie

In 2023 vindt beleidsevaluatie plaats.

Wat gaan we daarvoor doen?

Realiseren van een strategisch netwerk van (semi-)publieke laadpunten

Indicator: Minimaal 1 laadpunt per 5 elektrische personenvoertuigen (2021)

Stimuleren netwerksamenwerking rond en eerste uitrol van innovaties in de energie-infrastructuur

Indicator:

- Opslag en conversie voor een haalbare en betaalbare energietransitie (2 pilots t/m 2023)
- Aantal projecten waarin het mogelijk maken van een grootschalige uitrol van een nieuwe technologie een bijdrage levert aan het eerder en/of tegen geringere kosten behalen van de provinciale energiedoelstellingen (1 in 2023).

Ontwikkelingen en onzekerheden

Afhankelijkheid van subsidieaanvragen en tijdige verwerking van subsidieverstrekkingsaanvragen kan invloed hebben op de ramingen, waardoor bijstellingen nodig zijn bij de slotwijziging. Daarnaast bestaat er onzekerheid over de tijdige invullingen van vacatures, vanwege de krapte op de arbeidsmarkt en het feit dat het kortdurende aanstellingen (tijdelijk OKB) betreft, hetgeen tot vertraging in de uitvoering kan leiden.

Financieel overzicht

<i>Bedragen x € 1.000</i>	Begroting t/m wijz. 2	Wijziging 3	begroting t/m wijz. 3
Lasten	10.430	-8	10.422
Baten	181	1.930	2.111
saldo baten en lasten	-10.249	1.938	-8.311

Specificatie besluitvorming

Specificatie besluitvorming programma 06 Energie

Herplanning reserves

Onderwerp	Toelichting	L/B	bijstelling 2021	bijstelling 2022	bijstelling 2023	bijstelling 2024	bijstelling 2025	bijstelling structureel
Herplannen kredieten	O.b.v. voortschrijdend inzicht ramingen 2021 aanpassen tlv reserves/trans.posten	L	47.500	0	0	404.500	0	0
		B	30.000	0	0	0	0	0
Inkomsten ontwikkelaars A16	Ivm ontvangen inkomsten ontwikkelaars A16 + inkomsten RES Regio's wordt de post 1000949 Inkomsten Energie Verbindt IA opgehoogd met € 1,9 mln.. Deze middelen worden toegevoegd aan de res.reserve energie (waar ook de corresponderende uitgaven uit gedekt worden)	B	1.900.000	0	0	0	0	0
Totaal lasten herplanning reserves programma 06			47.500	0	0	404.500	0	0
Totaal baten herplanning reserves programma 06			1.930.000	0	0	0	0	0

Administratief technische wijzigingen

Onderwerp	Toelichting	L/B	bijstelling 2021	bijstelling 2022	bijstelling 2023	bijstelling 2024	bijstelling 2025	bijstelling structureel
Budget Energie BA	doorschuiven € 450.000 budget Energie BA van 2021 naar 2022, heeft betrekking op bestuursakkoordmiddelen	L	-450.000	450.000	0	0	0	0
BA-middelen RES	Betft BA-middelen Energie; o.b.v. voortschrijdend inzicht worden uitgaven tlv bp 0002704 Regie Res doorgeschoven van 2021 naar 2024	L	-158.000	0	0	158.000	0	0
Actualisatie organisatiekosten	Administratieve bijstelling van de toerekening van de organisatiekosten in verband met de planning van de capaciteitsinzet op programmaniveau.	L	552.744	0	0	0	0	0
Indexatie	Verwerking van de effecten van indexatie in de begroting 2022 t/m 2026	L	0	14.592	14.592	14.592	14.592	14.592
Totaal lasten administratief technische bijstellingen programma 06			-55.256	464.592	14.592	172.592	14.592	14.592
Totaal baten administratief technische bijstellingen programma 06			0	0	0	0	0	0

Totaal lasten bijstellingen programma 06
Totaal baten bijstellingen programma 06

-7.756	464.592	14.592	577.092	14.592	14.592
1.930.000	0	0	0	0	0

Programma 7 Landbouw en voedsel

Algemene voortgang van het programma

Het programma Landbouw en Voedsel is in 2021 voortvarend aan de slag en ligt op schema. De verwachting is dat de geplande activiteiten en doelstellingen worden gerealiseerd.

De uitwerking van het Beleidskader Landbouw & Voedsel is op stoom gekomen:

Nadat we de startnotitie in december 2020 aan Provinciale Staten hebben voorgelegd en de planMer in gang hebben gezet hebben, hebben er ruim twintig gesprekken plaatsgevonden met uiteenlopende partijen, is een eerste concept opgesteld dat op 9 april 2021 tijdens een themabijeenkomst met Provinciale Staten is besproken. Daarnaast hebben we in de eerste helft van 2021 een aantal informele (inhoudelijk) verdiepende sessies met de Provinciale Staten georganiseerd op verschillende thema's, o.a. eiwittransitie, verdienmodellen, gezondheid. Vanwege de vorming van een nieuwe coalitie wordt het ontwerp van het Beleidskader na het zomerreces aangeboden.

De huidige in de begroting opgenomen doelstellingen en KPI's zullen we samen met de uitwerking van het Beleidskader L&V herzien.

We hebben de Voortzetting van de Transitie Veehouderij bevorderd via de Ondersteunende Maatregelen: Daarvoor zijn we doorgegaan met het ontwikkelen van innovatieve stalsystemen en het ondersteunen van veehouders. Begin 2021 hebben we op basis van de resultaten van de 2e evaluatie van de Ondersteunende Maatregelen de verdere inzet gezien.

We hebben via onze innovatieaanpak de innovatie in Landbouw & Voedsel verder aangejaagd:

Via onder andere Landbouw Innovatie Brabant (het LIB), FoodUp Brabant hebben we weer innovatieve projecten en bewustwordingstrajecten ondersteund en hebben we samen met Brabantse triple-helices en de BOM een innovatieagenda opgezet om het netwerk te versterken van innovatieve bedrijven en kennisinstellingen die samen aan nieuwe innovaties voor de voedselketen werken. De provincie heeft hierover met deze partijen een samenwerkingsovereenkomst ondertekend. Ook hebben we initiatieven verbonden aan het onderwijs en Agrofoodpluimen uitgereikt.

De rechter heeft recent de provincie in het gelijk gesteld in de rechtszaak waarbij door derden werd betwist of de maatregelen gericht op de versnelling transitie veehouderij als proportioneel kunnen worden aangemerkt: dit heeft onder meer betrekking op de verplichte aanpassing van verouderde stallen aan nieuwe ammoniakeisen en op stalderen.

Gevolgen Corona

De Corona-crisis heeft geen grote directe gevolgen gehad voor de voortgang van het programma in het eerste kwartaal.

Wat willen we bereiken?

Bijdragen aan het minimaliseren van ongewenste effecten van de landbouw op de omgeving

- De doelstelling bevat geen vaste streefwaarden m.b.t. de stikstofemissie en emissie fijnstof. Om de effecten van stikstofemissie en emissie fijnstof wel goed zichtbaar te kunnen maken presenteren we de gegevens in de vorm van meerjarige trends. In het infoboord Agrofood <link> is een aantal trends betreffende de effecten van veehouderij op de omgeving opgenomen. Deze hebben we begin 2021 geactualiseerd.

Wat gaan we daarvoor doen?

Ontwikkeling en toepassing van innovatieve stalsystemen

Indicator:

- Ontwikkelde en toegepaste innovatieve, schoon-bij-bij-de-bron-stalsystemen (aantal: 5)

Stimuleren van veehouders om gebruik te maken van de ondersteunende maatregelen

Indicator:

- Veehouders die gebruik maken van ondersteunende maatregelen (aantal 250)

Wat willen we bereiken?

Stimuleren van de ontwikkeling van een economisch gezonde agrarische sector in Noord-Brabant

Wat gaan we daarvoor doen?

Ondersteunen initiatieven Voedsel 1000

Indicator:

- Ondersteunde trajecten (aantal: 5)

Sommige trajecten zijn zonder verdere inspanning van de provincie vervolgd. In 2021 zal de ondersteuning van de provincie zich focussen op de drie trajecten tegengaan voedselverspilling, gezondheid en bodem.

Ondersteuning initiatieven agrofood high-tech trajecten (inclusief crossovers)

Indicator:

- initiatieven begeleid naar aanvraag Europese of nationale financiering (aantal: 4)

Realisatie en bieden experimenteerruimte voor innovatieve projecten

Indicator:

- Casussen (aantal: 3)

Wat willen we bereiken?

Bevorderen van het sluiten en verkleinen (in tijd en ruimte) van kringlopen in de Brabantse landbouw

Wat gaan we daarvoor doen?

Ondersteuning projecten nieuwe teelten/teeltmethodieken plantaardige eiwitten

Indicator:

- Ondersteunde projecten (aantal: 4)

Uitvoering Brabant bemest beter

Indicator:

- Brabant bemest beter in uitvoering (aantal: 1)

Wat willen we bereiken?

Bijdragen aan maatschappelijke waarden met de Brabantse landbouw- en voedselsector

Ontwikkelingen en onzekerheden

Het programma Landbouw & Voedsel heeft op dit moment te maken met aantal belangrijke ontwikkelingen zoals de vorming van een nieuwe coalitie binnen de provincie, kabinetsformatie en de vorming van een nieuw regeerakkoord in Den Haag, en de daarbij behorende ontwikkelingen rondom landbouw en stikstof. De gevolgen hiervan op de resultaten van het programma zijn op dit moment nog niet duidelijk. De hiermee gepaarde kansen en onzekerheden vragen adaptiviteit van het programma.

Financieel overzicht

Bedragen x € 1.000	Begroting t/m wijz. 2	Wijziging 3	begroting t/m wijz. 3
Lasten	23.322	-297	23.025
Baten	9.819	-836	8.983
saldo baten en lasten	-13.503	-539	-14.042

Specificatie besluitvorming

Specificatie besluitvorming programma 07 Landbouw en voedsel

Eerdere besluitvorming

Onderwerp	Toelichting	L/B	bijstelling 2021	bijstelling 2022	bijstelling 2023	bijstelling 2024	bijstelling 2025	bijstelling structureel
Handhaven personele inzet Beleidskader Landbouw & Voedsel	Bij het Addendum op het bestuursakkoord is besloten om middelen te reserveren voor het handhaven van de personele inzet voor het Beleidskader Landbouw & Voedsel. Hiermee wordt 13,4 fte beschikbaar gesteld voor zowel 2022 als 2023.	L	0	1.195.950	1.195.950	0	0	0
Totaal lasten eerdere besluitvorming programma 07			0	1.195.950	1.195.950	0	0	0
Totaal baten eerdere besluitvorming programma 07			0	0	0	0	0	0

Herplanning reserves

Onderwerp	Toelichting	L/B	bijstelling 2021	bijstelling 2022	bijstelling 2023	bijstelling 2024	bijstelling 2025	bijstelling structureel
Bijdrage agrofood tlv res. Eur. Prog./POP3	Betreft aanpassing van de raming voor bestaande regelingen POP3 op basis van prognoses m.b.t. subsidieaanvragen. E.e.a. ten laste van reserve POP3.	L	1.402.528	0	0	0	0	0
Totaal lasten herplanning reserves programma 07			1.402.528	0	0	0	0	0
Totaal baten herplanning reserves programma 07			0	0	0	0	0	0

Administratief technische bijstellingen

Onderwerp	Toelichting	L/B	bijstelling 2021	bijstelling 2022	bijstelling 2023	bijstelling 2024	bijstelling 2025	bijstelling structureel
Aanpassing meerjarenraming	Betreft aanpassing van meerjarenraming Landbouw en voedsel op basis van actualisatie van prognoses. De verschuiving betreft met name meerjarenraming tav het project Brabants Bodem.	L	-1.300.985	1.308.417	1.123.632	856.937	0	0
		B	-836.070	952.877	1.039.257	856.937	0	0
Indexatie	Verwerking van de effecten van indexatie in de begroting 2022 t/m 2026	L	0	518	518	518	518	518
Budget ondersteunende maatregelen	Het budget voor ondersteunde maatregelen wordt overgeboekt naar algemene stelposten	L	-398.897					

Totaal lasten administratief technische bijstellingen programma 07
 Totaal baten administratief technische bijstellingen programma 07

	-1.699.882	1.308.935	1.124.150	857.455	518	518
	-836.070	952.877	1.039.257	856.937	0	0
Totaal lasten bijstellingen programma 07	-297.354	2.504.885	2.320.100	857.455	518	518
Totaal baten bijstellingen programma 07	-836.070	952.877	1.039.257	856.937	0	0

Programma 8 Basisinfrastructuur mobiliteit

Algemene voortgang van het programma

De uitvoering van het programma basisinfrastructuur mobiliteit staat behoorlijk onder druk.

Ondanks dat de wereld langzaam weer wat opengaat, hebben de vervoerders het lastig vanwege de lagere reizigersaantallen in het openbaar vervoer. Samen met het Rijk zijn er financiële afspraken gemaakt tot september 2022 om de vitale functie van het openbaar vervoer in het totale mobiliteitssysteem op peil te houden.

Bij de infrastructurele projecten ondervinden we steeds meer hinder van stikstof en vertraging in de behandeling bij de Raad van State, zoals bijvoorbeeld bij de reconstructie N282 Rijen - Hulten en N272 Beek en Donk – Gemert. Hierdoor lopen ook de gecombineerde onderhoudswerkzaamheden bij deze projecten vertraging op en wordt het steeds lastiger om achterstallig onderhoud te voorkomen. Het vergt meer incidentele instandhoudingsmaatregelen in plaats van planmatig onderhoud. Door de grotere (toekomstige) onderhoudsopgave, het niet indexeren van structurele investeringskredieten en de oplopende indexatie vanwege vertragingen neemt de financiële druk toe. Een ontwikkeling die reeds is aangekondigd bij de uitvoeringsagenda KOPI (PS 18/18). Via de programmering mobiliteit is een doorkijk gegeven van verschillende scenario's die verder worden uitgewerkt tot een voorstel.

Er vallen nog steeds te veel verkeerslachtoffers in Brabant. De [ZRK](#) en [SWOV](#) hebben een onderzoek gedaan naar de Verkeersveiligheid in Noord-Brabant en daarover aan de Staten gerapporteerd. Er gaat extra ingezet worden op het verbeteren van de infrastructuur door het (versneld) oppakken van [kleinschalige verkeerskundige maatregelen](#) die bepaald zijn op basis van een datagedreven en risicogestuurde aanpak. .

Deze aanpak is een concreet resultaat van de [Krachtenbundeling Smart Mobility Zuid-Nederland](#). Maar ook het toepassen van data voor verkeersmanagement via slim sturen, waarbij tijdens corona de vervoersbewegingen op basis van de drukte zijn gestuurd. .

Met de gebiedsanalyses is via data input geleverd voor een betere en scherpere programmering ihkv de [regionale mobiliteitsprogramma's \(RMP\)](#).

Via de programmering mobiliteit zijn de Staten geïnformeerd over de uitwerking van de indicatoren naar aanleiding van de vaststelling van het [beleidskader mobiliteit: Koers 2030](#). Deze indicatoren worden opgenomen in de begroting 2022.

Gevolgen corona

Corona heeft ook effect op het OV op de middellange termijn, het zal naar verwachting een aantal jaren duren voordat de reizigersaantallen en klantbeoordelingen van 2019 weer behaald worden. We onderschrijven het belang van het behoud van de cruciale functie van het OV in het totale mobiliteitssysteem. We staan voor de uitdaging om de komende jaren het OV betaalbaar te houden met een passend aanbod om weer snel te kunnen opschalen bij toenemende reizigersaantallen. Dit betekent dat er te veel onzekerheid is voor een nieuwe aanbesteding en hebben we op 29 juni besloten om de concessie West-Brabant via een [noodmaatregel](#) 2 jaar te verlengen tot juli 2025 om de continuïteit van het OV te waarborgen. Voor Oost en Zuidoost-Brabant onderzoeken we momenteel hoe we omgaan met de planning van deze aanbestedingen.

Wat willen we bereiken?

We zorgen voor een goed functionerend provinciaal wegennet als onderdeel van het totale Brabantse wegennet

Indicator:

- De staat en inrichting van de provinciale wegen worden positief gewaardeerd door de Brabantse burger (waardering WOW $\geq$ 7)

Wat gaan we daarvoor doen?

Planmatig beheer en onderhoud provinciale infrastructuur

- De provincie voert planmatig beheer en onderhoud uit op de provinciale infrastructuur zoals afgesproken in de meerjarige kwaliteitsvisie (KOPI, 2018). Score per onderdeel binnen vastgestelde bandbreedte.
- We realiseren een data-gedreven mobiliteitsbeleid, asset management en risicogestuurde verkeersveiligheid op basis van gestructureerde regionale dataverzameling (operationeel in 2023).
- Alle verlichting langs provinciale wegen is in 2021 vervangen door LED.

Door problemen met de aanbesteding LED is deze begin 2021 gestaakt en zal deze in Q3 opnieuw starten. Op dit moment wordt onderzocht wat het beste en minst risicovolle aanbestedingsscenario is. Hierbij worden ook ervaringen van de provincies Gelderland en Zuid-Holland meegenomen. Naar verwachting wordt de verlichting langs provinciale wegen in 2022 vervangen door LED. Op een aantal plaatsen binnen de bebouwde kom pas na 2022, omdat hier reeds onderhoudswerken gepland zijn en/of meer afstemming met o.a. gemeenten nodig is. De uitvoering van planmatig onderhoud wordt steeds lastiger door vertraging in projecten door stikstof en vertraging bij de RvS. Hierdoor lopen we meer risico op achterstallig onderhoud én oplopende projectkosten.

Wat willen we bereiken?

We streven naar nul verkeersslachtoffers in Brabant

Indicatoren:

- **Aantal verkeersslachtoffers in Brabant**

Het aantal dodelijke verkeersslachtoffers is weliswaar 99 in 2020 (tegenover 142 in 2019 en 150 in 2018) en daarmee op het niveau van voor 2018, maar nog altijd te hoog.

Wat gaan we daarvoor doen?

Gedrag en handhaving

- Aantal leerlingen in het basisonderwijs en voortgezet onderwijs dat bereikt is met bewustwordingsacties via het BrabantsVerkeersveiligheidsLabel (BVL) en Totally Traffic (TT):

aantal leerlingen	2021	2022	2023
norm	207.500	209.500	211.000

- Naar aanleiding van het nieuwe BVVP komen we in de loop van 2021 met een geschikte indicator voor de gedragsgerichte maatregelen.

Wat willen we bereiken?

We zorgen voor een passend aanbod van gedeelde mobiliteit (inclusief OV) voor alle reizigers

Indicatoren:

- **Uitvoering OV-concessies: Klanttevredenheidscijfer OV-klientenbarometer (>= vorig jaar)**
- **Transitie naar gedeelde mobiliteit: indicator nader te bepalen n.a.v. uitwerking adaptieve uitvoeringsagenda gedeelde mobiliteit (indicator opgenomen in begroting 2021)**

- De beperkende maatregelen vanwege corona hebben invloed op het OV-aanbod en de (door-)ontwikkeling van het OV.

Wat gaan we daarvoor doen?

Transitie naar gedeelde mobiliteit

- In 2021 concessie West én flexcontract gegund (2023 van start)
- We zorgen voor voldoende aanbod van vormen van gedeelde mobiliteit dat aansluit bij de vraag van reizigers. Dit doen we door experimenten binnen en buiten de bestaande concessies: minimaal 3 pilots en experimenten per jaar opgestart.
- Passend bij de verschuiving van OV naar deelconcepten, zorgen we ervoor dat het aanbod van mobiliteitsdiensten voor de gebruiker inzichtelijk is door in te zetten op een goed functionerend MaaS-platform (mobiliteit als dienst). We zorgen dat in 2023 betrouwbare en goed functionerende MaaS-platform(s) in alle stedelijke regio's en in het landelijk gebied van Brabant beschikbaar zijn voor de reizigers, waarin ook doelgroepenvervoer is geïntegreerd.

- Voor West-Brabant wordt vanwege de huidige marktomstandigheden een noodconcessie verleend tot medio 2025. Om de meerkosten en risico's van de noodconcessie te kunnen opvangen wordt in deze rapportage voorgesteld om de te verwachten onderbesteding 2021 op OV concessies over te hevelen naar 2023 - 2025. Ook het flexcontract is met 1 jaar uitgesteld. De voorbereidingen voor dit flexcontract zijn gestart. Veel initiatieven voor gedeelde mobiliteit hebben stilgelegen vanwege corona.

Uitvoering OV-concessies

- Het OV-netwerk in Brabant betrouwbaar is: rituitval is maximaal 0,2%.
- Het OV-netwerk in Brabant veilig is: aantal incidentmeldingen is lager dan in het voorgaande jaar.
- Invloed corona (korte en lange termijn) op OV helder hebben.

- Corona heeft nog steeds grote impact op het OV. De huidige reizigersaantallen liggen op 45% van normaal. Hierdoor staat de continuïteit onder druk, omdat de kosten doorlopen en de reizigersopbrengsten fors lager zijn. Vanwege de vitale functie van het OV in het mobiliteitssysteem worden wel zoveel mogelijk dienstregelingsuren gemaakt om de reizigers een goed OV aanbod te blijven bieden. De vervoerders worden hiervoor (gedeeltelijk) gecompenseerd door provincie en Rijk. We ontkomen er niet aan om op sommige plaatsen de dienstregeling aan te passen. Dit doen we altijd in overleg met ROB, vervoerders en gemeenten.
We verwachten dat het aantal incidentmeldingen (afname van 36%) in verhouding tot het aantal reizigers (afname van 55%) zal toenemen als gevolg van de corona maatregelen.

Wat willen we bereiken?

We stimuleren een duurzaam mobiliteitssysteem zonder emissies

Indicator:

- **Totale emissie broeikasgassen uitgedrukt in CO2-equivalenten (in absolute aantallen in tonnen uitstoot)**

■ Er zijn op dit moment geen signalen dat de doelstelling niet wordt gehaald. Het betreft een lange termijn doelstelling en wordt beïnvloed door meerdere factoren.

Wat gaan we daarvoor doen?

Verduurzaming mobiliteitssysteem

- Hergebruik van beton / asfalt bij provinciale infraprojecten op basis van contract: minimaal 50% (100% circulair in 2050).
- Energieneutraal bouwen van de provinciale infrastructuur op basis van contract (100% in 2030).
- Samenwerkingsverband voor duurzaam bouwen van wegen in Brabant is operationeel en positief gewaardeerd door betrokken partners in 2023.
- Het OV-netwerk in Brabant is duurzaam. In 2025 100% elektrische bussen in de concessies in Brabant:

% elektrische bussen in concessie	2021	2022	2023	2024	2025
norm	10%	20%	20%	40%	100%

Ontwikkelingen en onzekerheden

- Er staat spanning op de onderhoudsbegroting voor dagelijks beheer en onderhoud. Dit heeft te maken met een te verwachten overschrijding op de kosten van gladheidsbestrijding door de benodigde acties in januari / februari. Hiervoor wordt in deze rapportage een begrotingswijziging voorgesteld. De ontwikkeling is afhankelijk van de weersomstandigheden aan het einde van het jaar. Daarnaast is er sprake van extra kosten van elektriciteit vanwege de vertraging van het aanbrengen van LED-verlichting op en langs provinciale wegen en meer incidentele onderhoudsmaatregelen vanwege vertraging planmatig onderhoud.
- Er staat ook spanning op de investeringen voor groot onderhoud en vervanging. Dat komt door indexatie en vertraging in integrale projecten waarin groot onderhoud wordt meegenomen.
- Er zijn afspraken gemaakt over de aanvullende beschikbaarheidsvergoeding 2021 en de eerste 8 maanden van 2022 door het Rijk voor de tekorten bij het OV. Voorwaarde daarbij is dat de provincie volledig de exploitatiesubsidie uitbetaalt ondanks lager aantal dienstregelingsuren (DRU's). Deze bedragen zijn op de begroting geraamd. In aanvulling daarop zijn in NOVB verband afspraken gemaakt over het voorkomen van een verlies binnen de concessies (provincies hebben een garantie afgegeven als de vervoerders een negatief rendement halen). Provincie en vervoerders treden tijdig in overleg om waar mogelijk bij te sturen.
- De beschikbaarheidsvergoeding OV loopt tot september 2022. Het is nog onduidelijk hoe de reizigersgroei er dan uit ziet.
- Er is voor een aantal specifieke rijksuitkeringen (SPUK) nog geen definitieve beschikking ontvangen. Hierdoor kunnen deze pas later op de begroting worden geraamd. Voorstel is om dit bij de slotwijziging te kunnen doen.

Financieel overzicht

<i>Bedragen x € 1.000</i>	Begroting t/m wijz. 2	Wijziging 3	begroting t/m wijz. 3
Lasten	189.047	-4.667	184.380
Baten	6.290	2.224	8.514
saldo baten en lasten	-182.757	6.891	-175.866

Specificatie besluitvorming

Specificatie besluitvorming programma 08 Basisinfrastructuur Mobiliteit

Voorstellen

Onderwerp	Toelichting	L/B	bijstelling 2021	bijstelling 2022	bijstelling 2023	bijstelling 2024	bijstelling 2025	bijstelling structureel
Afwikkelingsverschillen	Voorgesteld wordt om de afwikkelingsverschillen op in eerdere jaren verleende subsidies opnieuw in te zetten voor de programma's. Het betreft de subsidieregelingen Regionale Uitvoeringsprogramma's, exploitatie Openbaar Vervoer en Uitvoeringsprogramma Fiets.	L	84.087	0	0	0	0	0
Extra middelen dagelijks beheer en onderhoud wegen	Vanwege vertraging bij infrastructurele projecten (reconstructies) lopen de gecombineerde onderhoudswerkzaamheden steeds meer vertraging op. Hierdoor is meer aanvullend incidenteel onderhoud nodig (exploitatie). Als dekking wordt er van het investeringskrediet voor groot onderhoud afgeraamd en als exploitatie op de begroting geraamd. Daarnaast is er een tekort op de kosten voor gladheidsbestrijding (€ 0,7 mln.). In januari/ februari van dit jaar is er een lange vorstperiode met veel winterse neerslag geweest. Er is veel inspanning verricht om de provinciale wegen veilig en begaanbaar te houden.	L	2.492.981	0	0	0	0	0
Middelen Indusa	In het kader van het bestuursakkoord zijn meerjarige middelen ter beschikking gesteld voor het samenwerkingsverband Indusa ten behoeve van duurzaam bouwen in Brabant. Op basis van de voortgang worden middelen opnieuw geraamd op de meerjarige begroting.	L	-273.000	0	0	273.000	0	0
Herbestemmen middelen Openbaar Vervoer	Bij de op de begroting geraamde middelen voor de uitvoering van OV-concessies 2021 wordt een overschot verwacht. Voorgesteld wordt om de middelen door te schuiven naar 2023-2025 om de meerkosten en risico's van de noodconcessie West-Brabant te kunnen opvangen. De Staten zijn via een statenmededeling geïnformeerd over het verlenen van de noodconcessie.	L	-3.600.000	0	900.000	1.800.000	900.000	0
Herplannen middelen verkeersveiligheid	Vanwege de beperkende maatregelen in verband met de corona-pandemie heeft een aantal acties, waaronder gedrags- en voorlichtingscampagnes, niet (volledig) kunnen plaatsvinden en/of is uitgesteld. De daarvoor gereserveerde middelen dienen beschikbaar te blijven om het volledige verkeersveiligheidsprogramma in de komende jaren op te uitvoeren.	L	-400.000	200.000	200.000	0	0	0

Totaal lasten voorstellen programma 08

-1.695.932   200.000   1.100.000   2.073.000   900.000   0

Totaal baten voorstellen programma 08

0	0	0	0	0	0
---	---	---	---	---	---

Eerdere besluitvorming

Onderwerp	Toelichting	L/B	bijstelling 2021	bijstelling 2022	bijstelling 2023	bijstelling 2024	bijstelling 2025	bijstelling structureel
Vrijval risicoreservering PPS-A59	De provincie was gedurende een aantal jaren verantwoordelijk voor het onderhoud op de verbeterde rijksweg A59 bij Rosmalen. Hiervoor is een fiscale constructie opgezet en ontvangt de provincie een specifieke rijksbijdrage. De constructie loopt af en de gemaakte reservering in de algemene risicoreserve valt conform afspraak terug in de reserve Verkeer & Vervoer.	B	-60.000	-60.000	-60.000	-60.000	-60.000	-60.000

Totaal lasten eerdere besluitvorming programma 08

0	0	0	0	0	0
---	---	---	---	---	---

Totaal baten eerdere besluitvorming programma 08

-60.000	-60.000	-60.000	-60.000	-60.000	-60.000
---------	---------	---------	---------	---------	---------

Herplanning reserves

Onderwerp	Toelichting	L/B	bijstelling 2021	bijstelling 2022	bijstelling 2023	bijstelling 2024	bijstelling 2025	bijstelling structureel
Herplannen middelen ontwikkeling Openbaar Vervoer	Binnen de concessies zijn samen met de vervoerders afspraken gemaakt over de doorontwikkeling van het openbaar vervoer in Brabant. Dit gezamenlijke budget moet beschikbaar blijven op de meerjarige begroting. De dekking is afkomstig uit de reserve Verkeer & Vervoer.	L	-4.408.999	700.000	750.000	2.088.999	870.000	0
		B	300.000	0	0	0	0	0

Totaal lasten herplanning reserves programma 08

-4.408.999	700.000	750.000	2.088.999	870.000	0
------------	---------	---------	-----------	---------	---

Totaal baten herplanning reserves programma 08

300.000	0	0	0	0	0
---------	---	---	---	---	---

Administratief technische bijstellingen

Onderwerp	Toelichting	L/B	bijstelling 2021	bijstelling 2022	bijstelling 2023	bijstelling 2024	bijstelling 2025	bijstelling structureel
Inkomsten derden dagelijks onderhoud	In het kader van het dagelijks onderhoud zijn inkomsten ontvangen van derden voor uitgevoerde werkzaamheden en vergoedingen voor schade aan provinciale assets. Deze extra inkomsten worden op de begroting geraamd. Als dekking voor de gemaakte kosten worden de uitgavenbudgetten gelijktijdig opgehoogd.	B	250.000	0	0	0	0	0
		L	250.000	0	0	0	0	0
Inkomsten werkbudget multimodale bereikbaarheid	Vanuit het werkbudget multimodale bereikbaarheid zijn kosten betaald. Hiervoor zijn inkomsten van derden ontvangen. Gelijktijdig met het ramen van de inkomsten wordt het uitgavenbudget opgehoogd	L	60.000	0	0	0	0	0
		B	200.000	0	0	0	0	0

SPUK Schone Lucht Akkoord	Van het Rijk is een specifieke uitkering (SPUK) ontvangen in het kader van het Schone Lucht Akkoord. De provincie draagt bij aan de doelstelling via het dagelijks beheer en onderhoud van provinciale wegen. De inkomsten moeten gematched worden met de uitgaven. Zowel de inkomsten als de uitgaven worden op de meerjarige begroting geraamd.	L	34.300	34.300	0	0	0	0
		B	34.300	34.300	0	0	0	0
Herplannen middelen digitalisering	In het kader van de door PS vastgesteld visie Digitalisering zijn extra middelen ter beschikking gesteld. Deze middelen worden opnieuw op de meerjarige begroting geraamd. Daarnaast zijn met de Krachtenbundeling Smart Mobility Zuid-Nederland met Rijk en regio afspraken gemaakt. De bijbehorende middelen blijven worden opnieuw geraamd op de meerjarige begroting. De provincie ontvangt hiervoor bijdragen van de regio en een specifieke rijksuitkering (SPUK). De regiobijdragen worden nu geraamd en de rijksbijdrage kan pas op basis van een beschikking.	L	817.640	1.110.358	252.758	819.244	0	0
		B	1.500.000	750.000	750.000	0	0	0
Bijstelling kapitaallasten	Naar aanleiding van de actualisatie van de investeringskredieten zijn de kapitaallasten bijgesteld	L	0	-5.689.316	-8.742.650	-6.900.973	432.361	859.027
Actualisatie organisatiekosten	Administratieve bijstelling van de toerekening van de organisatiekosten in verband met de planning van de capaciteitsinzet op programmaniveau.	L	276.372	0	0	0	0	0
Indexatie	Verwerking van de effecten van indexatie in de begroting 2022 t/m 2026	L	0	1.662.624	1.662.624	1.662.624	1.662.624	1.662.624

Totaal lasten administratief technische bijstellingen programma 08
Totaal baten administratief technische bijstellingen programma 08

1.438.312	-2.882.034	-6.827.268	-4.419.105	2.094.985	2.521.651
1.984.300	784.300	750.000	0	0	0

Totaal lasten bijstellingen programma 08
Totaal baten bijstellingen programma 08

-4.666.619	-1.982.034	-4.977.268	-257.106	3.864.985	2.521.651
2.224.300	724.300	690.000	-60.000	-60.000	-60.000

Programma 9 Mobiliteitsontwikkeling

Algemene voortgang van het programma

Ondanks goede afspraken en concrete plannen zien we dat de uitvoering van het programma mobiliteitsontwikkeling niet voorspoedig verloopt.

We ondervinden bij de uitvoering steeds meer hinder van vertraging bij de behandeling door de RvS, zoals bij N279 Veghel – Asten, de Gebiedsopgave Oostelijke Langstraat (GOL) en de ombouw van de N65. Ook het stikstofvraagstuk levert steeds meer problemen op bij zowel provinciale als rijksprojecten. Zo lijkt de aanpak van de A58 bij Galder en Tilburg - Breda zonder ontwerpaanpassingen niet realiseerbaar vanwege de stikstofopgave. Daarmee loopt ook de voortgang van de verbreding van de A67 gevaar door de volgtijdigheid met A58. Het accent ligt daardoor nu op korte termijn maatregelen).

Bij de rijksprojecten als PHS en [Wilhelminakanaal](#), waarbij de uitvoering elders ligt en de provincie risicodragend partner is, ondervinden we tegenslagen in de uitvoering. Behalve een latere oplevering heeft de vertraging vaak ook een (stevige) financiële impact.

Er worden echter ook nog steeds mooie resultaten geboekt. De randweg Boekel is opgeleverd, de aanleg van de nieuwe verbinding N69 ligt voor op schema en de realisatie van het snelfietsrouten netwerk vordert gestaag met bijvoorbeeld de oplevering van de F261 Tilburg - Waalwijk.

Gevolgen corona

We zien een tijdelijke teruggang in de verkeersintensiteit en het is de verwachting dat de mobiliteit binnen een aantal jaar weer terug op het niveau van voor corona zit. We proberen wel met (gedrags-)maatregelen de spits af te vlakken en te zorgen voor meer spreiding. De coronapandemie heeft ons bewuster gemaakt van het reisgedrag en de effectiviteit van gedragsmaatregelen. Dat heeft geresulteerd in een aanpak om thuiswerken te stimuleren via de werkgeversaanpak en de onderwijsaanpak.

Wat willen we bereiken?

We realiseren een robuust mobiliteitssysteem met acceptabele en betrouwbare reistijden van deur tot deur voor alle vervoerswijzen voor personen- en goederenvervoer

Indicator:

- **Indicatie filedruk: gemiddelde vertraging per uur autorijden op Rijks- en provinciale wegen in Brabant (< vorig jaar)**

Vanwege de lock-down en het thuiswerkadvies was het de filedruk in 2020 erg laag. We zien dat de verkeersintensiteit snel oploopt na de versoepelingen. Door vertraging in uitvoering van infraprojecten en het loslaten van het thuiswerkadvies voorzien we op termijn een risico als we weer snel op het niveau van voor corona zitten.

Wat gaan we daarvoor doen?

Knelpunten infrastructuur

- Er is in deze bestuursperiode een definitief besluit over de bundelroute in het kader van de bereikbaarheid Eindhoven / Helmond / Nuenen. Draagvlak is daarbij belangrijk.
- We realiseren de nieuwe N69 en N279 Veghel – Asten (oplevering in 2023), N629 (oplevering in 2021) en N65 (oplevering 2024)
- Mobiliteitsaanpak A50 corridor Nijmegen- Eindhoven met pakket flankerende maatregelen vastgesteld in 2021.
- Besluit over aanpak A2 Deil-'s-Hertogenbosch inclusief pakket flankerende maatregelen in 2021.

- Vervolgafspraken navn.a.v. MIRT-onderzoek Verstedelijking en Bereikbaarheid Brainport (inclusief A2/N2 Randweg Eindhoven) in 2021.
- Besluit over voorkeursalternatief A58 Tilburg – Breda.

Vertraging in de uitvoering van een aantal majeure projecten dreigt zowel bij de provincie (o.a. N279 Veghel – Asten) als bij een aantal rijksprojecten (o.a. A67 en A58 Tilburg – Breda en St.- Annabosch). Daarbij handelen we steeds adaptief, bijvoorbeeld door te onderzoeken of N279 Veghel – Asten in deelprojecten kan worden uitgevoerd. Het continu inspelen op de nieuwe situaties vraagt veel van de provinciale organisatie.

Mobiliteitshubs

- We innoveren 6 bestaande OV-knooppunten tot mobiliteitshubs en ontwikkelen we samen met gemeenten minimaal 6 nieuwe innovatieve mobiliteitshubs in de periode tot 2023.

Multimodaal netwerk

- Om het fietsgebruik te stimuleren realiseren we een netwerk van snelfietsroutes: snelfietsroutes van het programma Fiets in de Versnelling 2016-2020 zijn gerealiseerd (4 in 2021, 6 in 2022 en 9 in 2023)
- We werken aan de ontwikkeling van (internationale) goederencorridors. De focus ligt daarbij nu vooral op Rotterdam – Venlo met Moerdijk en Tilburg als bovenregionaal logistiek knooppunt.
- We maken afspraken over de ontwikkeling van de logistieke multimodale knooppunten Tilburg en Moerdijk.
- 1 clean energy hub op de goederencorridor Rotterdam – Venlo gerealiseerd in 2021.
- Definitieve afspraak met Rijk, regio en bedrijfsleven over de trimodale ontwikkeling haven Loven (Tilburg) op de corridor Rotterdam – Venlo.
- Wilhelminakanaal geschikt voor klasse IV schepen tot en met haven Loven (Tilburg): oplevering in 2023.

De ontwikkeling van fase 1,5 (verdieping en verbreding tot aan haven Loven) en daarmee trimodale ontwikkeling van de haven Loven zelf is onzeker. De oplevering in 2023 is niet meer haalbaar. Afgesproken is om in het BO-MIRT van november 2021 een MKBA en een no-regret maatregelenpakket te agenderen om vervolgafspraken voor dit onderdeel van het kanaal te kunnen maken.

OV-netwerk

- Vervolgafspraken in BO MIRT 2021 over Toekomstbeeld OV 2040.
- Vervolgafspraken in BO MIRT 2021 over verbeteren OV Breda-Utrecht.
- Vervolgafspraken met regio over ontwikkelagenda HOV / Bravo Direct in de regionale mobiliteitsagenda's 2021.
- Realisatie van de vastgestelde ontwikkelagenda Spoor, HOV en Hubs conform planning.
- Realisatie Maaslijn door derden: oplevering in 2024.

De voortgang van OV Breda-Utrecht en Maaslijn verloopt moeizaam. Het is de vraag of er voldoende rijksmiddelen beschikbaar komen voor het realiseren van de opgaven Toekomstbeeld OV 2040.

Wat willen we bereiken?

We stimuleren de ontwikkeling en het gebruik van slimme mobiliteitsdiensten.

Indicator:

- **Het monitoringsplan volgend uit de Krachtenbundeling Smart Mobility is aangescherpt in de volledige breedte van de programmadoelen doorstroming, innovatie en goede procesvoering**

- Eerste resultaat van werkpakketten regio's bepaald (eerste pakketten zijn bepaald, bij 2e pakketten gemeentelijk financiering knelpunt).

Wat gaan we daarvoor doen?

Slimme mobiliteit

- We stimuleren de ontwikkeling van slimme mobiliteitsoplossingen op het gebied van personenvervoer en logistiek. In 2023 zijn 20 oplossingen getest, waarvan 10 ook succesvol verder in de praktijk zijn gebracht.
- We stimuleren het gebruik van slimme mobiliteitsoplossingen op het gebied van personenvervoer. Dit is te zien in een jaarlijkse toename ten opzichte van de nulmeting in 2020. De toename heeft zowel betrekking op voertuigen als op de ondersteuning van de rijtaak van reizigers.
- We stimuleren het gebruik van slimme mobiliteitsoplossingen op het gebied van logistiek. Dit is te zien in een jaarlijkse toename ten opzichte van de nulmeting in 2020. De toename heeft betrekking op het aantal logistieke bedrijven dat voor het plannen van ritten gebruik maakt van realtime data-inzichten voor het vrachtverkeer.
- We stimuleren de grootschalige toepassing van slimme mobiliteitsoplossingen die gericht zijn op het persoonlijk informeren van reizigers over hun reis. In 2023 hebben we in Brabant 6 mobiliteitsoplossingen werkzaam die reizigers persoonlijk informeren.

Wat willen we bereiken?

We zorgen voor een stevige koppeling tussen de ruimtelijke-economische ontwikkeling en het mobiliteitssysteem.

Indicator:

- **Het mobiliteitssysteem in Brabant heeft een minimale impact op de leefomgeving of creëert ruimte voor andere ontwikkelingen door een goede inpassing in de omgeving**

- Er zijn op dit moment geen signalen dat de doelstelling niet wordt gehaald. Het is lastig om de exacte impact te meten.

Wat gaan we daarvoor doen?

Omgevingskwaliteit en leefbaarheid

- We vernieuwen (stedelijke) knooppunten en maken ze aantrekkelijker om er te reizen, te verblijven en zich te vestigen: vervolgaafspraken in BO MIRT over EIK XL (nav MIRT-verkenning Verstedelijking en bereikbaarheid Brainport) en besluit MIRT-verkenning Spoor knooppunt 's-Hertogenbosch in 2021.

- In deze bestuursperiode besluit over / onderzoek naar potentie van minimaal 3 komoleidingen.
- We sluiten in deze bestuursperiode mobiliteitsdeals met Breda, Eindhoven en Meierijstad.
- In het kader van de leefbaarheid en veiligheid van het goederenvervoer per spoor zetten we stevig in op afspraken met het Rijk over het basisnet en saneren overwegen. Afspraken in BO-MIRT.
- We verkennen in overleg met de B5-steden, de Brabantse Waterschappen en het Rijk (ministeries BZK, IenW, EZK en LNV) de mogelijkheden en de meerwaarde van een ruimtelijke strategie voor duurzame verstedelijking voor stedelijk Brabant, waarbij opgaven op vlak van verstedelijking in samenhang worden gezien met opgaven op gebied van water, duurzaamheid, natuur en ruimte voor duurzame economie, mobiliteit, energie en klimaat.

Ontwikkelingen en onzekerheden

- De impact van corona en stikstof op de uitvoering van infrastructurele projecten kunnen consequenties hebben in tijd en geld.
- De financiële situatie bij gemeenten kan vragen om een extra (financiële) inzet van de provincie.
- Er is voor een aantal specifieke rijksuitkeringen (SPUK) nog geen definitieve beschikking ontvangen. Hierdoor kunnen deze pas later op de begroting worden geraamd. Voorstel is om dit bij de slotwijziging te kunnen doen.
- Om een gedeelte van de BTW niet op het project PHS Vught te laten drukken wordt de provincie rechtstreeks opdrachtgever aan ProRail. Als de overeenkomst daarvoor met ProRail is gesloten, wordt de eerder verstrekte subsidie aan het Rijk ingetrokken (mogelijk al in 2021). Dit leidt dan tot een jaarrekeningresultaat van ongeveer € 113 mln. De middelen dienen echter beschikbaar te blijven voor de overeenkomst met ProRail.

Financieel overzicht

Bedragen x € 1.000	Begroting t/m wijz. 2	Wijziging 3	begroting t/m wijz. 3
Lasten	172.960	-95.450	77.510
Baten	44.574	-21.680	22.894
saldo baten en lasten	-128.386	73.770	-54.616

Specificatie besluitvorming

Specificatie besluitvorming programma 09 Mobiliteitsontwikkeling

Voorstellen

Onderwerp	Toelichting	L/B	bijstelling 2021	bijstelling 2022	bijstelling 2023	bijstelling 2024	bijstelling 2025	bijstelling structureel
Afwikkelingsverschillen	Voorgesteld wordt om de afwikkelingsverschillen op in eerdere jaren verleende subsidies opnieuw in te zetten voor de programma's. Het betreft de subsidieregelingen Regionale Uitvoeringsprogramma's, exploitatie Openbaar Vervoer en Uitvoeringsprogramma Fiets.	L	430.709	0	0	0	0	0

Totaal lasten voorstellen programma 09	430.709	0	0	0	0	0	0
--	---------	---	---	---	---	---	---

Totaal baten voorstellen programma 09	0	0	0	0	0	0	0
---------------------------------------	---	---	---	---	---	---	---

Herplanning reserves

Onderwerp	Toelichting	L/B	bijstelling 2021	bijstelling 2022	bijstelling 2023	bijstelling 2024	bijstelling 2025	bijstelling structureel
Aframing middelen actieprogramma groei op het spoor	De restant middelen op de begroting voor actieprogramma groei op het spoor worden afgeraamd. De middelen vallen terug in de reserve Verkeer & Vervoer voor de multimodale en Brabant brede afweging.	L	-2.750.000	0	0	0	0	0

Middelen BO-MIRT afspraken	Op basis van BO-MIRT afspraken met de minister zijn provinciale middelen ter beschikking gesteld voor de ontwikkeling van Eindhoven als internationaal knooppunt en voor een pakket van flankerende maatregelen voor de A50 irt de aanpak van Paalgraven - Bankhoef. De uitwerking vraagt meer tijd en de middelen voor doorgeschoven. De dekking is afkomstig uit de reserve Verkeer & Vervoer en de reserve Spaar- & Investeringsfonds (SIF).	L	-9.906.864	0	0	9.906.864	0	0
Herplannen Maaslijn	Het budget voor Maaslijn wordt op basis van de meerjarige projectplanning (uitvoering door derden) geactualiseerd op de begroting. Tevens zijn er nieuwe verantwoordingsregels van kracht voor subsidies van meer dan € 2,5 mln. De dekking is afkomstig uit de reserve Verkeer & Vervoer.	L	-27.900.000	2.900.000	10.000.000	10.000.000	5.000.000	0
Herplannen N65	De budgetten voor de ombouw van N65 worden op basis van de meerjarige projectplanning geactualiseerd op de begroting. De dekking is afkomstig uit de reserve Verkeer & Vervoer, reserve Spaar- & Investeringsfonds, rijksbijdrage en gemeentelijke bijdragen.	L	-9.382.289	-20.926.600	-11.526.600	6.673.400	12.602.982	0
		B	-3.243.600	1.269.200	13.969.200	-7.367.907	0	0
Herplannen PHS	De budgetten voor de realisatie PHS Vught worden op basis van de meerjarige projectplanning geactualiseerd op de begroting. De dekking is afkomstig uit de reserve Verkeer & Vervoer en reserve Spaar- & Investeringsfonds.	L	-5.433.375	0	0	0	5.433.375	0
Herplannen middelen SmartwayZ.NL	Voor het gemeenschappelijke programma SmartwayZ.NL (samen met Rijk en provincie Limburg) zijn door de Staten middelen ter beschikking gesteld. Op basis van de voortgang wordt de meerjarige raming aangepast.	L	-29.288.991	2.800.130	-34.927.559	14.228.340	42.533.210	0

		B	-8.686.677	-5.130.480	3.202.381	9.024.539	0	0
Middelen truckparking	De provincie is penvoerder voor het realiseren van truckparkings op de corridor Rotterdam - Venlo. De provincie ontvangt hiervoor bijdragen van de partners en een Europese subsidie. Deze bedragen en de provinciale bijdrage worden op de meerjarige begroting geraamd. De dekking van de provinciale bijdrage is afkomstig uit de reserve Verkeer & Vervoer.	L	-212.690	175.000	175.000	0	0	0
		B	137.310	0	0	0	0	0
Herplannen WHK	De budgetten voor Wilhelminakanaal worden op basis van de meerjarige projectplanning geactualiseerd op de begroting. De dekking is afkomstig uit de reserve Verkeer & Vervoer.	L	-2.970.762	0	0	2.970.762	0	0
Herplanning middelen programma Fiets	Voor het programma Fiets zijn middelen ter beschikking gesteld. De aanbesteding Zon op Infra zal in 2022 plaatsvinden. De bijbehorende middelen worden doorgeschoven. De dekking is afkomstig uit de reserve Verkeer & Vervoer. Voor de realisatie van het snelfietsroutenetwerk is in verschillende tranches totaal € 61 mln. beschikbaar gesteld, afkomstig uit de reserve Spaar- & Investeringsfonds (SIF). Op basis van de voortgang worden middelen naar voren geschoven op de meerjarige begroting.	L	1.550.000	-1.550.000	0	0	0	0

Totaal lasten herplanning reserves programma 09	-86.294.971	-16.601.470	-36.279.159	43.779.366	65.569.567	0
Totaal baten herplanning reserves programma 09	-11.792.967	-3.861.280	17.171.581	1.656.632	0	0

Administratief technische bijstellingen

Onderwerp	Toelichting	L/B	bijstelling 2021	bijstelling 2022	bijstelling 2023	bijstelling 2024	bijstelling 2025	bijstelling structureel
-----------	-------------	-----	------------------	------------------	------------------	------------------	------------------	-------------------------

SPUK SmartwayZ.NL	Een Rijksbijdrage voor het programma SmartwayZ.NL is via een specifieke rijksuitkering (SPUK) overgemaakt. Op basis van wet- en regelgeving dienen deze inkomsten gematched te worden met de uitgaven.	L	-9.936.715	0	0	0	0	0
		B	-9.936.715	0	0	0	0	0
Gebiedsimpuls Veghel/Keldonk	Het project gebied impuls Veghel/Keldonk wordt in de uitvoering meegenomen bij infraproject N279. Daartoe worden de middelen overgeheveld naar betreffende begrotingspost (N279 Smart Mobility).	L	0	700.000	0	0	0	0
Inkomsten werkbudget integraal mobiliteitsbeleid	Vanuit het werkbudget integraal mobiliteitsbeleid zijn kosten betaald. Hiervoor zijn inkomsten van derden ontvangen. Gelijktijdig met het ramen van de inkomsten wordt het uitgavenbudget opgehoogd	L	50.000	0	0	0	0	0
		B	50.000	0	0	0	0	0
Inkomsten werkbudget multimodale bereikbaarheid	Vanuit het werkbudget multimodale bereikbaarheid zijn kosten betaald. Hiervoor zijn inkomsten van derden ontvangen. Gelijktijdig met het ramen van de inkomsten wordt het uitgavenbudget opgehoogd	L	140.000	0	0	0	0	0
SPUK Schone Lucht Akkoord Walstroom Moerdijk	Van het Rijk is een specifieke uitkering (SPUK) ontvangen in het kader van het Schone Lucht Akkoord. De provincie draagt bij aan de doelstelling via goederenvervoer met het project Walstroom Moerdijk. De inkomsten moeten gematched worden met de uitgaven. Zowel de inkomsten als de uitgaven worden op de meerjarige begroting geraamd. De provinciale cofinanciering is 50% (25% mobiliteit tlv de reserve Verkeer & Vervoer en 25% Milieu en Energie).	L	0	326.000	0	0	0	0

		B	0	218.000	0	0	0	0	
Bijstelling kapitaallasten	Naar aanleiding van de actualisatie van de investeringskredieten zijn de kapitaallasten bijgesteld	L	0	-303.927	29.406	29.406	29.406	29.406	
		B	0	0	0	0	0	0	
Actualisatie organisatiekosten	Administratieve bijstelling van de toerekening van de organisatiekosten in verband met de planning van de capaciteitsinzet op programmaniveau.	L	161.217	0	0	0	0	0	
Totaal lasten administratief technische bijstellingen programma 09				-9.585.498	722.073	29.406	29.406	29.406	29.406
Totaal baten administratief technische bijstellingen programma 09				-9.886.715	218.000	0	0	0	0
Totaal lasten bijstellingen programma 09				-95.449.760	-15.879.397	-36.249.753	43.808.772	65.598.973	29.406
Totaal baten bijstellingen programma 09				-21.679.682	-3.643.280	17.171.581	1.656.632	0	0

Programma 10 Vrijetijd, Cultuur, Sport en Erfgoed

Algemene voortgang van het programma

Het programma loopt op koers. Op basis van de eind maart vastgestelde kaders Vrijetijd, Cultuur en Sport en verlengd beleidskader Erfgoed zijn bijbehorende uitvoeringsagenda's opgesteld (zie Statenmededelingen [\(link\)](#) en [\(link\)](#)).

Ten aanzien van de meerjarige subsidies Professionele podiumkunsten zijn inmiddels, op basis van de adviezen van de nieuwe adviescommissie, aanvullende subsidies verstrekt aan 14 instellingen (zie [Statenmededeling](#)).

Eind april is, als onderdeel van het Brabants Kloosterjaar, het kloosterpad geopend door de CdK. Inmiddels is veel media-aandacht gecreëerd rondom dit kloosterpad. Dit niet alleen met prominente aandacht in de regionale dagbladen, maar ook landelijk (zoals tv programma Kruispunt en podcasts). Zie verder ook zie ook brabantskloosterleven.nl

Dit voorjaar is in Brabant de Uniek Sporten pilot rond sportprotheses opgestart: volwassenen en kinderen die graag willen sporten en hiervoor een sportprothese of -orthese nodig hebben, kunnen deze een tijdlang uitproberen (zie [nieuwsbericht](#)). In mei is bekend gemaakt dat La Vuelta Holanda in 2022 doorgang kan vinden (zie [memo gedeputeerde](#)). Ook is de haalbaarheid van twee majeure topsportevenementen onderzocht. Het Super WK Wielrennen 2027 bleek financieel voor Nederland niet haalbaar. Het bid bleek niet passend te maken binnen de uitgangspunten en (financiële) randvoorwaarden van de UCI. Ten aanzien van de Formula E heeft het college na een zorgvuldige interne afweging besloten om geen bijdrage te verstrekken. Zie ook [Statenmededeling](#).

In maart heeft het VisitBrabant Routebureau in samenwerking met provincie en steden haar visie en uitvoeringsstrategie 2021-2025 gepresenteerd. De komende jaren wordt volop geïnvesteerd in de (kwaliteit van) Brabantse routestructuren, ook in samenwerking met de landelijke organisaties Fietsplatform en Wandelnet (zie [website](#)).

Impact corona

Zoals bij de 1ste BURAP aangegeven heeft ook in de 1ste helft van 2021 Corona nog steeds onverminderd veel impact op de vrijetijds-, cultuur- en sportsector. Inmiddels zijn er door versoepeling van de maatregelen ook weer meer mogelijkheden. Vanuit de provincie ondersteunen we ook in deze fase waar mogelijk. Zo is een begin april een bijdrage geleverd voor een heropeningsplan voor de evenementensector (zie [bericht](#)). Ook is bij de 1ste BURAP aanvullend € 250.000 beschikbaar gesteld waarmee we gemeenten ondersteunen, zodat zij initiatieven mogelijk kunnen maken. Specifiek bieden we een eenmalige financiële impuls aan kleine ondernemers in de culturele sector, zodat zij ook voor de zomer van 2021 aanbod konden ontwikkelen (zie [PS 43/21](#) en Statenmededeling Voortgang Corona ([link](#))). Tevens is in de zomermaanden extra aandacht gevestigd op het vrijetijdsaanbod in Brabant via de campagne 'Hier moet je zijn in Brabant' (zie [persbericht](#)).

Wat willen we bereiken?

Versterken van een levendig Brabant

Wat gaan we daarvoor doen?

Vaststellen adaptief beleidskader Vrijetijd, Cultuur en Sport '21-'22

Werken aan de ontwikkeling van een gedragen beleidskader Vrijetijd 2030

- Voor de ontwikkeling van het beleidskader 2030 is een startnotitie opgesteld waarvan de oordeelsvormende bijeenkomst van PS, eerder voorzien eind juni, is uitgesteld tot een nader te bepalen moment later dit jaar. De consequenties hiervan zijn op dit moment nog niet volledig in beeld. Wel kan gesteld worden dat de vaststelling van het kader 2030, conform gestelde participatie en ontwikkeltraject, medio 2022 hiermee onder druk staat. Zie verder [memo gedeputeerde](#).

Wat willen we bereiken?

Onderscheidend, divers en inclusief Brabants cultuur- sport- en vrijetijdsaanbod

- Op dit moment is er geen indicatie dat deze doelstelling niet gehaald wordt. De metingen op de genoemde indicatoren is voorzien eind 2022.

Wat gaan we daarvoor doen?

Cultuur: Meerjarige ondersteuning van professionele- en amateurkunst (incl. PZN)

Cultuur: Uitvoeren evaluatie Brabant C

Sport: Ondersteuning (top)sportevenementen

- Als gevolg van corona, hebben in de eerste helft van 2021 nog nauwelijks sportevenementen kunnen plaatsvinden. Voor een aantal evenementen die we als provincie zouden ondersteunen, is een alternatief gevonden, een aantal wordt uitgesteld naar het najaar van 2021 of naar 2022.

Sport: Vormgeven Brabants Sportfonds

Vrijetijdseconomie: Versterken van de vrijetijdssector

Wat willen we bereiken?

Meer bekendheid van het Brabantse cultuur-, sport en vrijetijdsaanbod

- Op dit moment is er geen indicatie dat deze doelstelling niet gehaald wordt. De metingen op de genoemde indicatoren is voorzien eind 2022.

Wat gaan we daarvoor doen?

Vrijtijdseconomie: Uitvoeren van Brabantbrede marketingstrategie

Wat willen we bereiken?

Ontwikkelen van toptalenten in Brabant

- Op dit moment is er geen indicatie dat deze doelstelling niet gehaald wordt. De metingen op de genoemde indicatoren is voorzien eind 2022.

Wat gaan we daarvoor doen?

Cultuur: Ondersteuning van talenthubs

Sport: Ondersteuning van talentontwikkeling

Wat willen we bereiken?

Versterken van innovatief vermogen en ondernemerschap

- Op dit moment is er geen indicatie dat deze doelstelling niet gehaald wordt. De metingen op de genoemde indicatoren is voorzien eind 2022.

Wat gaan we daarvoor doen?

Cultuur: voortzetten regeling Impulsgelden

Sport: Opstellen van een BrabantSport innovatieagenda en het mede mogelijk maken van de uitvoering

Vrijtijdseconomie: Inzet van het Leisure Ontwikkel Fonds (LOF) Noord-Brabant

- Het Leisure Ontwikkel Fonds is in de 1ste helft van 2021 geëvalueerd in opdracht van het bestuur van het LOF. Het aantal innovatieve projecten dat via het fonds ondersteund wordt, blijft achter bij de verwachting. Op basis van de aanbevelingen uit de evaluatie wordt een voorstel voor aanpassing van het fonds uitgewerkt. Uw Staten worden hier op korte termijn over geïnformeerd.

Wat willen we bereiken?

Ontwikkelen en duurzaam behouden van beeldbepalend erfgoed

Wat gaan we daarvoor doen?

(Door)ontwikkelen samenwerkingsverbanden rondom de verhaallijnen

Instandhouden en herontwikkelen van beeldbepalend erfgoed en cultuurhistorische landschappen

Uitvoering geven aan verlengd kader Erfgoed t/m 2022

- Het opwerken van integrale plannen en projecten bijvoorbeeld op het snijvlak Erfgoed en Ruimte kost meer tijd dan eerder was voorzien.

Ontwikkelingen en onzekerheden

Onzekerheden betreffen de uitnutting van subsidieregelingen voor Cultuur en Erfgoed, aangezien de realisatie wordt bepaald door de (timing van) van de subsidieaanvragen. Daarnaast zijn er uitgaven die sterk gelieerd zijn aan samenwerking met externe partners (zoals o.a. Crossroads), waarvan de realisatie in omvang en planning niet met zekerheid aan te geven is.

Financieel overzicht

Bedragen x € 1.000	Begroting t/m wijz. 2	Wijziging 3	begroting t/m wijz. 3
Lasten	66.908	-4.293	62.615
Baten	676	0	676
saldo baten en lasten	-66.232	4.293	-61.939

Specificatie besluitvorming

Specificatie besluitvorming programma 10 Vrijetijd, Cultuur, Sport en Erfgoed

Eerdere besluitvorming

Onderwerp	Toelichting	L/B	bijstelling 2021	bijstelling 2022	bijstelling 2023	bijstelling 2024	bijstelling 2025	bijstelling structureel
Cultuur: verwerking uitvoeringsagenda '21/'22	Betreft herschikking binnen begroting Cultuur a.g.v. Uitvoeringsagenda Vrijetijd, Cultuur en Sport 2021/2022, zie Statenmededeling, nr. 4900715. Tevens dekking voor de aanvullende subsidies Professionele Kunsten, zie Statenmededeling mei 2021, nr. 4867553.	L	-114.950	-1.137.263	875.000	875.000	0	0
Totaal lasten eerdere besluitvorming programma 10			-114.950	-1.137.263	875.000	875.000	0	0
Totaal baten eerdere besluitvorming programma 10			0	0	0	0	0	0

Herplanning reserves

Onderwerp	Toelichting	L/B	bijstelling 2021	bijstelling 2022	bijstelling 2023	bijstelling 2024	bijstelling 2025	bijstelling structureel
Erfgoed: herplanning reserves	Betreft met name de herplanning van de voorziene subsidie t.b.v. herontwikkeling Abdij van Berne (€ 1,8 mln.) en subsidie Kasteel Heeswijk (€ 171.000) welke beiden naar verwachting in 2022 worden verstrekt.	L	-1.996.000	2.196.000	250.000	0	0	0

Brabant C	Eind 2020 is de wijze van lastneming aangepast voor regelingen die door uitvoeringsorganisaties worden uitgevoerd, waarbij lastneming nu plaatsvindt op basis van subsidiebeschikkingen i.p.v. naar uitvoeringsorganisatie overgemaakt subsidieplafonds. Op basis van deze aanpassing in systematiek wordt nu de meerjarenraming aangepast. De raming betreft prognose van subsidiebeschikkingen die nog in 2023 beschikt worden (tlv nog vast te stellen subsidieplafond 2022).	L	0	0	3.065.724	0	0	0
-----------	--	---	---	---	-----------	---	---	---

Totaal lasten herplanning reserves programma 10	-1.996.000	2.196.000	3.315.724	0	0	0
Totaal baten herplanning reserves programma 10	0	0	0	0	0	0

Administratief technische bijstellingen

Onderwerp	Toelichting	L/B	bijstelling 2021	bijstelling 2022	bijstelling 2023	bijstelling 2024	bijstelling 2025	bijstelling structureel
Beheerskosten Museumkwartier	Betreft bijstelling van de raming ten aanzien van beheerskosten op basis van de meest actuele prognoses.	L	-55.000	0	0	0	0	0
Erfgoed: integrale projecten i.r.t. (gebieds)opgaven	Het opwerken van integrale projecten zoals op het snijvlak van Erfgoed en Ruimte nemen meer tijd in beslag dan eerder was voorzien.	L	-915.366	0	915.366	0	0	0
BOF2: correctie verwerking besluit	Betreft correctie van eerder niet geheel correct verwerkt besluit tav BOF2. De middelen voor werkbudget waren abusievelijk toegevoegd aan de algemene Risicoreserve i.p.v. toegevoegd aan het werkbudget. Dit wordt hierbij alsnog gecorrigeerd.	L	134.900	134.900	0	0	0	0

Bijstelling raming certificaten van Gogh vastgoed	Naar verwachting worden de resterende certificaten in het kader van van Gogh vastgoed begin 2022 aangekocht in plaats van 2021.	L	-1.250.000	1.250.000	0	0	0	0
Actualisatie organisatiekosten	Administratieve bijstelling van de toerekening van de organisatiekosten in verband met de planning van de capaciteitsinzet op programmaniveau.	L	53.432	0	0	0	0	0
Indexatie	Verwerking van de effecten van indexatie in de begroting 2022 t/m 2026	L	0	545.465	504.168	504.168	504.168	504.168
Herplanning uitgaven BOF2	Op basis van actuele prognose wordt naar verwachting een deel van de uitgaven tav BOF2 in 2022 gerealiseerd in plaats van 2021.	L	-150.000	150.000	0	0	0	0

Totaal lasten administratief technische bijstellingen programma 10

-2.182.034   2.080.365   1.419.534   504.168   504.168   504.168

Totaal baten administratief technische bijstellingen programma 10

0   0   0   0   0   0

Totaal lasten bijstellingen programma 10

-4.292.984   3.139.102   5.610.258   1.379.168   504.168   504.168

Totaal baten bijstellingen programma 10

0   0   0   0   0   0

Algemeen financieel beleid

Inleiding

Elk programma heeft in de begroting naast de lasten van dat programma, ook baten - zoals specifieke uitkeringen van het Rijk - die direct tot dat programma behoren. Deze baten zijn meestal niet toereikend om de lasten te kunnen dekken. Tegenover de nadelige saldi op de programma's staan de algemene dekkingsmiddelen die binnen het onderdeel algemeen financieel beleid zijn geraamd en bijdragen aan een sluitende begroting.

De in omvang belangrijkste algemene dekkingsmiddelen van de provincie bestaan uit de inkomsten van de provinciale opcenten motorrijtuigenbelasting en de beleggingsopbrengsten uit de immunisatieportefeuille. Daarnaast staan diverse overige algemene inkomsten zoals de dividendopbrengsten

De begroting kent naast de 10 programma's en de algemene dekkingsmiddelen nog een aantal centrale posten zoals de overhead, de post onvoorzien en een aantal nog niet aan de programma's toegedeelde stelposten.

Bedragen x € 1.000	Begroting t/m wijz. 2	Wijziging 3	begroting t/m wijz. 3
<u>Algemene dekkingsmiddelen</u>			
Lasten	11.489	3.372	14.861
Baten	605.762	8.923	614.685
<u>Overhead, VPB en stelposten</u>			
Lasten	109.650	-4.047	105.603
Baten	0	0	0
<u>Mutaties in reserves</u>			
Stortingen	393.936	43.336	437.273
Onttrekkingen	590.469	-56.839	533.631

Specificatie besluitvorming

Specificatie besluitvorming programma 31 Algemeen financieel beleid

Voorstellen

Onderwerp	Toelichting	L/B	Progr.	bijstelling 2021	bijstelling 2022	bijstelling 2023	bijstelling 2024	bijstelling 2025	bijstelling structureel
Herinzet lagere subsidievestiging glastuinbouw Deurne	Het betreft terugontvangen middelen als gevolg van lagere subsidievestiging t.a.v. project glastuinbouw Deurne. De eerder verstrekte subsidie aan de gemeente Deurne waar de lagere vaststelling betrekking op heeft was gedekt met hiervoor door het Rijk beschikbaar gestelde middelen. De middelen hoeven conform de overeenkomst met het Rijk niet teruggestort te worden. Aangezien de middelen specifiek voor dit doel zijn ontvangen van het Rijk en het project nog steeds loopt, wordt voorgesteld om de middelen hiervoor gereserveerd te houden en op basis van nadere concrete besluitvorming op te nemen in de meerjarenbegroting van Landbouw en Voedsel.	B	31.02	2.750.000	0	0	0	0	0
		L	31.03	2.750.000	0	0	0	0	0
Mutaties n.a.v. voorstellen overige programma's	Gedetailleerde toelichting van deze mutaties bevindt zich bij de specificatie besluitvorming overige programma's	L	31.04	5.162.216	0	0	0	0	0
		B	31.04	430.709	263.000	1.162.340	2.409.000	900.000	0
		B	31.02	514.796	0	0	0	0	0
		L	31.03	-3.411.148	0	0	336.000	0	0
Totaal lasten voorstellen programma 31				4.501.068	0	0	336.000	0	0
Totaal baten voorstellen programma 31				3.695.505	263.000	1.162.340	2.409.000	900.000	0

Eerdere besluitvorming

Onderwerp	Toelichting	L/B	Progr.	bijstelling 2021	bijstelling 2022	bijstelling 2023	bijstelling 2024	bijstelling 2025	bijstelling structureel
Mutaties n.a.v. eerdere besluitvorming overige programma's	Gedetailleerde toelichting van deze mutaties bevindt zich bij de specificatie besluitvorming overige programma's	L	31.04	8.401.277	1.177.781	-	-	-	-
		B	31.04	8.577.987	17.264.623	3.623.000	2.447.000	1.572.000	900.000
		L	31.03	982.460	2.037.766	956.554	976.500	976.500	840.000
Reservering majeure topsportevenementen	Betreft reservering van middelen voor majeure topsportevenementen. E.e.a. op basis van uitvoeringsagenda Vrijetijd, Cultuur en Sport '21/'22. Zie Statenmededeling 4900715.	B	31.04	1.000.000	0	0	0	0	0
		L	31.04	1.000.000	0	1.000.000	0	0	0

	L	31.03	0	0	-1.000.000	0	0	0
Totaal lasten eerdere besluitvorming programma 31			10.383.737	3.208.936	956.554	976.500	976.500	840.000
Totaal baten eerdere besluitvorming programma 31			9.577.987	17.264.623	12.123.000	2.447.000	1.572.000	900.000

Herplanning reserves

Onderwerp	Toelichting	L/B	Progr.	bijstelling 2021	bijstelling 2022	bijstelling 2023	bijstelling 2024	bijstelling 2025	bijstelling structureel
Ontwikkelbedrijf de Kempen	Betreft aanpassing van meerjarenraming grondbank de Kempen.	L	31.04	188.155	0	0	0	0	0
		B	31.04	117.711	0	0	0	0	0
		L	31.02	117.711	0	0	0	0	0
		B	31.02	188.155	0	0	0	0	0
Middelen risicoafdekking BOM/BHB t.b.v. res. Werklocaties	Toevoeging restant risicoreservering t.b.v. BOM/BHB taken in alg. risicoreserve aan (risico)reserve Werklocaties, conform besluitvorming GS (C2273127).	B	31.04	3.000.000	0	0	0	0	0
		L	31.04	3.000.000	0	0	0	0	0
Mutaties n.a.v. herplanning reserves overige programma's	Gedetailleerde toelichting van deze mutaties bevindt zich bij de specificatie besluitvorming overige programma's	B	31.04	-78.224.685	-9.186.684	-42.374.102	43.112.233	65.439.567	-1.000.000
		L	31.04	1.900.000	0	0	0	0	0
		L	31.03	1.093.830	0	0	0	0	0
Totaal lasten herplanning reserves programma 31			6.299.696	0	0	0	0	0	
Totaal baten herplanning reserves programma 31			-74.918.819	-9.186.684	-42.374.102	43.112.233	65.439.567	-1.000.000	

Administratief technische bijstellingen

Onderwerp	Toelichting	L/B	Progr.	bijstelling 2021	bijstelling 2022	bijstelling 2023	bijstelling 2024	bijstelling 2025	bijstelling structureel
Doorschrijven stelpost BA-middelen	Betreft het doorschrijven van de restant middelen in de stelpost BA middelen m.b.t. invoering omgevingswet (€ 381.600) en Landbouw/Ondersteunende maatregelen (€ 7.142.807) en Landbouw (€ 600.000).	L	31.03	-8.124.407	8.124.407	0	0	0	0
		L	31.04	8.124.407	0	0	0	0	0
		B	31.04	0	8.124.407	0	0	0	0
Meicirculaire provinciefonds 2021	Bijstelling Algemene uitkering uit het provinciefonds op grond van de meicirculaire. Hierbij wordt rekening gehouden met het aanhouden van een marge, conform het beleid, zoals opgenomen in de begroting.	L	31.03	522.906	11.882.076	8.806.309	8.041.143	7.842.390	25.272.710
		B	31.02	522.906	11.882.076	8.806.309	8.041.143	7.842.390	25.272.710

Meicirculaire t.b.v. bodembescherming	In meicirculaire is € 1.252.788 voor overgangsjaar 2021 aan PNB toegekend voor de decentralisatie-uitkering Bodembescherming, deze middelen worden toegevoegd aan reserve Bodem.	L	31.04	1.252.788	0	0	0	0	0
		B	31.02	1.252.788	0	0	0	0	0
Lagere subsidievaststelling erfgoed	Betreft lagere subsidievaststelling NV Monumentenfonds Brabant	B	31.02	165.700	0	0	0	0	0
		L	31.03	165.700	0	0	0	0	0
Afwikkelingsverschillen Natuur	In het eerste haljaar2021 zijn diverse positieve afwikkelingsverschillen ontstaan, Deze middelen dienen beschikbaar te blijven in de bestemmingsreserves om de meerjaren doelstellingen te kunnen behalen. Daarom worden bij deze begrotingswijziging ten laste van het rekeningresultaat voor deze bestemmingsreserves de bijstellingen verwerkt.	L	31.04	61.504	0	0	0	0	0
		B	31.02	61.504	0	0	0	0	0
Lagere vaststelling subsidies Economie	Lagere subsidievaststelling. Betreft: JADS-partnership managers, prov. middelen Arbeidsmarkt 2016-2019; Pivot Park Monitor; Virtual Test Lab BSD Try before you buy; Verhuiskosten FOM-DIFFER; Formule 0; Zorgassistenten in het Primair Onderwijs	L	31.04	163.823	0	0	0	0	0
		L	31.03	77.524	0	0	0	0	0
		B	31.02	241.347	0	0	0	0	0
Aanpassing rendement immunisatieportefeuille	Het betreft mutaties die hun oorsprong hebben in de tweede helft 2020 en in de eerste helft 2021. Het betreft o.a. extra leningen aan gemeenten, verkoop van obligaties, hogere forwardcurve over de komende jaren.	L	31.02	-465.160	-459.544	-91.015	-63.922	-58.538	-319.353
		B	31.02	1.810.703	2.438.006	1.866.700	3.234.140	5.001.352	4.099.282
		L	31.04	543.627	0	0	0	0	0
		B	31.04	-1.732.236	-2.897.550	-1.957.715	-3.298.062	-5.059.890	-4.418.635
Mutaties n.a.v. administratief technische wijzigingen overige programma's	Gedetailleerde toelichting van deze mutaties bevindt zich bij de specificatie besluitvorming overige programma's	B	31.02	1.414.689	1.098.122	797.111	780.110	1.325.735	0
		L	31.02	3.719.615	-16.013.123	247.414	213.125	17.609.470	6.374
		L	31.03	1.895.850	-2.405.316	-4.194.793	-3.358.019	-3.848.962	-4.877.383
		L	31.04	13.538.529	5.557.912	4.844.332	2.461.396	3.538.046	2.206.211
		B	31.04	10.014.448	3.148.952	14.496.416	5.523.396	19.284.364	1.151.116

Totaal lasten administratief technische bijstellingen programma 31

Totaal baten administratief technische bijstellingen programma 31

21.476.705	6.686.412	9.612.247	7.293.723	25.082.406	22.288.559
13.751.848	23.794.013	24.008.821	14.280.727	28.393.951	26.104.473

Totaal lasten bijstellingen programma 31

42.661.206   9.895.348   10.568.801   8.606.223   26.058.906   23.128.559

Totaal baten bijstellingen programma 31

-47.893.479   32.134.952   -13.579.941   62.248.960   96.305.518   26.004.473

Bedrijfsvoering

Algemene voortgang

De transformatie naar een opgavegestuurde netwerkorganisatie krijgt stap voor stap verder vorm. Werken vanuit de zes maatschappelijke opgaven (Omgevingsvisie) wordt steeds meer gemeengoed in onze organisatie. We werken veelvuldig samen met partners en zijn ons bewust van de rol die we als provincie in de samenwerking vervullen. Met de opdracht '[Koers 2030](#)' versterken wij de beleidssturing vanuit de opgaven, zoals opgenomen in de Brabantse Omgevingsvisie. Het toepassen van Sturen met Kaders is hiervan een belangrijk onderdeel om Provinciale Staten, Gedeputeerde Staten en de organisatie in positie te brengen om hun rol in deze opgaven goed uit te kunnen voeren. Koers 2030 richt zich daarnaast op realistisch en duurzaam begroten en het doorontwikkelen van de provinciale organisatie richting de toekomst. Door de financiële situatie en de grote vraagstukken die op ons afkomen, verandert de inzet en manier van werken. Dat heeft effect op de inrichting van de organisatie en onze werknemers.

Met de pijler toekomstbestendige organisatie uit Koers 2030 als uitgangspunt werken we aan de ontwikkeling van de organisatie. We zetten hierbij in op de verdere ontwikkeling van de opgavegestuurde netwerkorganisatie, bijvoorbeeld via een opleidingstraject rond opgavegestuurd programmeren. Maar ook op een toekomstbestendige bedrijfsvoering, bijvoorbeeld door verdere ontwikkeling van informatiebeheer en archivering. Maar ook de transformatie van ons ICT landschap, onder andere door: migratie van informatiesystemen naar een cloud based omgeving en omschakeling naar een op samenwerken gerichte manier van documentopslag. Tot slot is ook aantrekkelijk en modern werkgeverschap een belangrijk onderwerp, hiervoor zijn deze periode de trajecten rond recruitment office en Werken voor Brabant gestart. Een uitgebreide toelichting op deze projecten en wat dit betekent voor de organisatie is terug te lezen in de [statenmededeling](#) Toekomstbestendige organisatie. Daarnaast is het programma innovatieve organisatie van start gegaan. Vanuit dit programma worden de komende periode pilots gestart waarin een innovatieve werkwijze wordt toegepast.

Met het Beleidskader Data (voorheen: Datavisie) als uitgangspunt werken we aan het meer datagedreven werken van de provincie. In maart is [de uitvoeringsagenda digitale transformatie 2021-2022](#) vastgesteld en de uitvoering ervan is gestart. Er is een team opgebouwd dat acties uitvoert gericht op zowel de ondersteuning van de programma's met data gedreven werken, als op de versterking van de hiervoor benodigde randvoorwaarden in de organisatie (bv versterking governance). Inmiddels zijn de eerste producten opgeleverd rond ethiek en sensordata en zetten we stappen in de ontwikkeling van onze iCatchers die dienen om te leren en te versnellen. Daarnaast starten we met de uitwerking van roadmaps waarin we kansen voor meer datagedreven werken concreet maken.

Gevolgen corona

In Burap 1 gaven we al aan dat we de lessen van het digitaal samenwerken willen meenemen in de periode na corona. Inmiddels zien we dat de maatregelen versoepelen en werken we vanuit het uitgangspunt Anders Werken, Ontmoeten en Reizen aan de uitgangspunten voor hoe wij na de corona periode met elkaar willen (samen)werken. Stap voor stap keren we de komende periode (deels) terug naar het provinciehuis en maken we bewust afspraken over hoe we met elkaar gaan werken, waar we elkaar ontmoeten en wanneer en hoe we reizen. Om deze beweging te ondersteunen werken we aan optimale digitale ondersteuning en doorontwikkeling van het Huis van Brabant.

Wat willen we bereiken?

Slim, snel en effectief samenwerken met partners

Wat willen we bereiken?

Doorontwikkelen systemen die nieuwe manier van samenwerken ondersteunen

Wat gaan we daarvoor doen?

Roadmap data gedreven werken

In Q2 2021 starten we met de voorbereiding van het opstellen van een eigen roadmap data gedreven werken voor ieder van de ontwikkelprogramma's met daarin de eigen ambities en stappen die men zet om tot realisatie hiervan over te gaan. In Q3 en Q4 2021 worden deze roadmaps daadwerkelijk opgesteld.

Staat van Brabant

In de zomer van 2021 wordt een eerste robuuste versie van de Staat van Brabant opgeleverd die op basis van data zicht biedt op de stand van zaken rond de zes opgaven uit de Brabantse Omgevingsvisie.

Ethiek en digitale transformatie

In Q4 2021 is een plan van aanpak rond ethiek en digitale transformatie voor PNB ontwikkeld en zijn stappen gezet in de uitvoering hiervan, onder andere in de vorm van een workshop identificatie van ethische dilemma's voor GS en PS. Ook wordt de organisatie actief meegenomen in de bewustwording rond ethische vraagstukken.

Gebruik van algoritmes

In Q4 2021 zijn concrete stappen gezet ten aanzien van de verantwoording van het gebruik van algoritmes. We hebben dan een inventarisatie uitgevoerd naar algoritmes die we zelf als PNB gebruiken en er is een eerste proeve van een algoritmeregister opgeleverd. In Q4 2022 zal dit register voor PNB zijn gevuld.

Datalab

In Q3 2021 is het beoogde Datalab operationeel. Dit ontwikkelt zich richting Q4 2022 door tot een plaats waar programma's hulp krijgen met de vertaling van beleidsvragen naar datavragen en -producten.

Wat willen we bereiken?

Werken aan kwaliteit van de organisatie en medewerkers

Wat gaan we daarvoor doen?

Beweging en verfrissing in de organisatie

Volgende verfrissing en vernieuwing van talent in de organisatie: nieuwe instroom stagiaires, Brammers, Britters, trainees en nieuwe instroom medewerkers met een (tijdelijke) arbeidsovereenkomst: (aantal) medewerkers (referentiejaar 2019)

We streven naar inclusiviteit en geven mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt een kans binnen onze organisatie

We voldoen aan de Quotumwet wat betreft invulling van participatiebanen (fte = 25,5 uur/week):

	2021	2022	2023	2024
Norm Quotumwet* (aantal fte)	40,2	43,4	46,7	48,3

* De norm Quotumwet wordt jaarlijks geactualiseerd op basis van het door het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid gepubliceerde quotumpercentage.

Wat willen we bereiken?

We voldoen aan nieuwe wetgeving en handelen rechtmatig

Wat gaan we daarvoor doen?

Tijdige afhandeling van facturen

Indicator: 95% van de facturen worden binnen de termijn van 20 dagen betaald.

Tijdige afhandeling van subsidies

Indicator: 95% van de subsidies worden binnen de termijnen afgehandeld.

Door onderbezetting bij het team Subsidies in combinatie met een hoge werkvoorraad en geen beschikbaarheid van goede inhuurkrachten op korte termijn is de werkdruk zeer hoog en lukt het niet om alle cases binnen de vastgestelde termijn af te wikkelen. Er zijn twee onderwerpen genoemd die

geen vertraging mogen ondervinden. Dat zijn Data-economie en Wolvenpreventie.

Ontwikkelingen en onzekerheden

Met het Persoonlijk ontwikkelbudget (POB) hebben de medewerkers de beschikking over een budget dat ze in een periode van 5 jaar kunnen inzetten voor ontwikkeling, opleiding en scholing. Gezien het meerjarige karakter van dit budget en het initiatief vanuit de medewerkers is de realisatie van het POB moeilijk te plannen. Bij de Slotwijziging zal een bijstelling plaatsvinden op basis van de realisatie. Projecten die vanuit toekomstbestendige organisatie en ICT-vernieuwing worden uitgevoerd worden gedekt vanuit de daarvoor gereserveerde middelen (reserve ontwikkeling bedrijfsvoering). Bij de slotwijziging zal bijstelling plaatsvinden op basis van de realisatie en voortgang van de betreffende projecten tot dat moment.

Financieel overzicht

<i>Bedragen x € 1.000</i>	Begroting t/m wijz. 2	Wijziging 3	begroting t/m wijz. 3
Lasten	140.023	4.879	144.902
Baten	140.023	4.879	144.902
saldo baten en lasten	0	0	0

Specificatie besluitvorming

Specificatie besluitvorming programma 90 Bedrijfsvoering

Voorstellen

Onderwerp	Toelichting	L/B	bijstelling 2021	bijstelling 2022	bijstelling 2023	bijstelling 2024	bijstelling 2025	bijstelling structureel
N279 Zuid: overheveling capaciteit naar 2024	In verband met de vertraging van de behandeling door de RvS is de reeds toegekende tijdelijke capaciteit voor de uitvoering N279 Veghel - Asten pas later nodig. Derhalve worden 3 fte's doorgeschoven van 2021 naar 2024.	L	-333.200	0	0	336.033	0	0
		B	-333.200	0	0	336.033	0	0
Actualisatie personeelskosten pensioen- en sociale lasten 2021	De gestegen werkgeverslasten door met name de verhoging van werkgeversdeel van de pensioenpremie, leiden tot hogere loonkosten. Conform de werkwijze met het Organisatiekostenbudget wordt op basis hiervan het normtarief verhoogd. De hogere lasten worden gedekt uit de gereserveerde middelen voor indexatie van de capaciteitsbudgetten.	L	1.460.427	1.412.081	1.392.915	1.242.492	1.222.445	1.218.869
		B	1.460.427	1.412.081	1.392.915	1.242.492	1.222.445	1.218.869
Totaal lasten voorstellen programma 90			1.127.227	1.412.081	1.392.915	1.578.525	1.222.445	1.218.869
Totaal baten voorstellen programma 90			1.127.227	1.412.081	1.392.915	1.578.525	1.222.445	1.218.869

Eerdere besluitvorming

Onderwerp	Toelichting	L/B	bijstelling 2021	bijstelling 2022	bijstelling 2023	bijstelling 2024	bijstelling 2025	bijstelling structureel
Capaciteit circulaire economie	6 fte UA Circulaire Economie o.b.v. Statenmededeling UA Circulaire Economie 2021 -2023 Documentnr. 4790503 + programmeerdocument	L	0	666.399	0	0	0	0
		B	0	666.399	0	0	0	0
Capaciteit Regionaal Water en Bodem Programma 2022-2027	Conform de statenmededeling 'Regionaal Water- en Bodem programma 2022-2027' d.d. 6 juli 2021 zetten wij in de periode 2022-2027 jaarlijks €672.000 in ter financiering van de benodigde extra capaciteit voor de regie op de realisatie van het RWP.	L	0	666.399	672.066	672.066	672.066	0
		B	0	666.399	672.066	672.066	672.066	0
Toekomstbestendige bedrijfsvoering	Verwerking van de omzetting van een gedeelte van budget voor Toekomstbestendige organisatie naar capaciteit voor de uitvoering van de projecten. Het gaat hierbij om 10,5 fte per jaar voor 2021 tot en met 2023. Tevens	L	3.121.199	2.066.199	2.076.116	900.000	900.000	900.000

	vindt hierbij de verwerking plaats voor de projecten die worden uitgevoerd voor toekomstbestendige organisatie vanuit de reserveontwikkeling bedrijfsvoering. De stand van zaken van de ontwikkeling naar een toekomstbestendige organisatie is nader toegelicht in de betreffende statenmededeling (4911724).	B	3.121.199	2.066.199	2.076.120	900.000	900.000	900.000
Handhaven personele inzet Beleidskader Landbouw & Voedsel	Bij het Addendum op het bestuursakkoord is besloten om middelen te reserveren voor het handhaven van de personele inzet voor het Beleidskader Landbouw & Voedsel. Hiermee wordt 13,4 fte beschikbaar gesteld voor zowel 2022 als 2023.	L	0	1.488.291	1.500.947	0	0	0
		B	0	1.488.291	1.500.947	0	0	0
Totaal lasten eerdere besluitvorming programma 90			3.121.199	4.887.288	4.249.129	1.572.066	1.572.066	900.000
Totaal baten eerdere besluitvorming programma 90			3.121.199	4.887.288	4.249.129	1.572.066	1.572.066	900.000

Administratief technische bijstellingen

Onderwerp	Toelichting	L/B	bijstelling 2021	bijstelling 2022	bijstelling 2023	bijstelling 2024	bijstelling 2025	bijstelling structureel
Capaciteit bodemsanering	PS stemmen in om uhv DU-uitkering t.b.v. capaciteit bodemsanering 2022, 3 fte t.l.v. reserve Bodem te brengen.	L	0	333.200	0	0	0	0
		B	0	333.200	0	0	0	0
Levensfaseregeling	In 2017 is met de vakbonden overeenstemming bereikt over het totaalpakket van maatregelen om de organisatie vitaler te maken en jong talent te kunnen binden. De betreffende salaris- en pensioenlasten voor 2021 die betrekking hebben op de Levensfaseregeling worden aan het Organisatiekostenbudget toegevoegd, ten laste van de daarvoor gereserveerde middelen.	L	1.070.386	0	0	0	0	0
		B	1.070.386	0	0	0	0	0
Bijstelling kapitaalasten	Naar aanleiding van de actualisatie van de investeringskredieten zijn de kapitaalasten bijgesteld	L	0	240.000	240.000	240.000	240.000	673.333
		B	0	240.000	240.000	240.000	240.000	673.333
Indexatie	Verwerking van de effecten van indexatie in de begroting 2022 t/m 2026	L	0	272.517	272.795	271.766	271.444	272.205
		B	0	272.517	272.795	271.766	271.444	272.205
Actualisatie CIO Office budgetten	Actualisatie van het budget voor CIO Office op basis van de geactualiseerde planning in 2021 wanneer kosten voor de projecten gerealiseerd worden.	L	-440.000	320.000	120.000	0	0	0
		B	-440.000	320.000	120.000	0	0	0
Totaal lasten administratief technische bijstellingen programma 90			630.386	1.165.717	632.795	511.766	511.444	945.538
Totaal baten administratief technische bijstellingen programma 90			630.386	1.165.717	632.795	511.766	511.444	945.538

Totaal lasten bijstellingen programma 90	4.878.812	7.465.086	6.274.839	3.662.357	3.305.955	3.064.407
Totaal baten bijstellingen programma 90	4.878.812	7.465.086	6.274.839	3.662.357	3.305.955	3.064.407